

Financial Action Task Force
Groupe d'action financiere

**WSKAZÓWKI W ZAKRESIE PODEJŚCIA OPARTEGO
O RYZYKO DLA OSÓB ZAJMUJĄCYCH SIĘ
OBROTEM METALAMI I KAMIENIAMI
SZLACHETNYMI**

27 czerwca 2008 r.

© FATF/OECD 2008

Wszystkie prawa zastrzeżone. Reprodukacja, kopiowanie, przekazywanie lub tłumaczenie niniejszej publikacji jest dozwolone jedynie za pisemną zgodą.

Wnioski o zezwolenie na reprodukcję całości lub części niniejszej publikacji należy kierować na następujący adres:

FATF Secretariat, OECD, 2 rue André Pascal 75775 Paris Cedex 16, France

SPIS TREŚCI

CZĘŚĆ PIERWSZA: WYKORZYSTANIE WSKAZÓWEK – CEL PODEJŚCIA OPARTEGO O RYZYKO	1
Rozdział I: Tło i kontekst	4
Rozdział II: Podejście oparte o ryzyko – cel, korzyści i wyzwania	7
Rozdział III: FATF i podejście oparte o ryzyko	10
CZĘŚĆ DRUGA: WSKAZÓWKI DLA WŁADZ PUBLICZNYCH	16
Rozdział I: Ogólne zasady tworzenia podejścia opartego o ryzyko	16
Rozdział II: Wdrażanie podejścia opartego o ryzyko	20
CZĘŚĆ TRZECIA: WSKAZÓWKI DLA KUPCÓW W ZAKRESIE WDRAŻANIA PODEJŚCIA OPARTEGO O RYZYKO	26
Rozdział I: Kategorie ryzyka	26
Rozdział II: Wdrażanie podejścia opartego o ryzyko	34
Rozdział III: Kontrole wewnętrzne	37
ZAŁĄCZNIKI	40
ZAŁĄCZNIKI 1 – ŹRÓDŁA DALSZYCH INFORMACJI	40
ZAŁĄCZNIKI 2 – SŁOWNIK TERMINÓW	42
ZAŁĄCZNIKI 3 – CZŁONKOWIE ELEKTRONICZNEJ GRUPY DORADCZEJ	44

**WSKAZÓWKI W ZAKRESIE PODEJŚCIA
DO PRZECIWDZIAŁANIA PRANIU PIENIĘDZY I FINANSOWANIU
TERRORYZMU OPARTEGO O RYZYKO**

**OGÓLNE ZASADY I PROCEDURY
DLA OSÓB ZAJMUJĄCYCH SIĘ OBROTEM METALAMI SZLACHETNYMI
I OSÓB ZAJMUJĄCYCH SIĘ OBROTEM KAMIENIAMI SZLACHETNYMI**

CZĘŚĆ PIERWSZA: WYKORZYSTANIE WSKAZÓWEK

CEL PODEJŚCIA OPARTEGO O RYZYKO

Rozdział I: Tło i kontekst

1. W czerwcu 2007 r. FATF przyjął Wskazówki w zakresie opartego o ryzyko podejścia do zwalczania prania pieniędzy i finansowania terroryzmu: Ogólne zasady i procedury, które obejmują wskazówki dla władz publicznych i wskazówki dla instytucji finansowych. Było to zwięźczone szereg konsultacji prowadzonych z członkami sektora prywatnego i publicznego w ramach Elektronicznej Grupy Doradczej (Electronic Advisory Group – EAG) założonej przez FATF.
2. Oprócz instytucji finansowych, Zalecenia FATF obejmują szereg wyznaczonych niefinansowych podmiotów gospodarczych i grup zawodowych (designated non-financial businesses and professions – DNFBP). Na spotkaniu, które miało miejsce w czerwcu 2007 r., Grupa Robocza FATF ds. Oceny i Wdrażania (FATF's Working Group on Evaluations and Implementation – WGEI) przyjęła propozycję zorganizowania spotkania przedstawicieli wyznaczonych niefinansowych podmiotów gospodarczych i grup zawodowych w celu oceny możliwości opracowania wskazówek w zakresie opartego o ryzyko podejścia dla ich sektorów, wykorzystując te same formy i styl, jakie były zastosowane w ukończonych wskazówkach dla instytucji finansowych.
3. Spotkanie to odbyło się we wrześniu 2007 r. i uczestniczyły w nim organizacje reprezentujące prawników, notariuszy, księgowych, firmy świadczące usługi dla trustów i spółek, kasyna, agentów nieruchomości oraz osoby zajmujące się obrotem metalami szlachetnymi i osoby zajmujące się obrotem kamieniami szlachetnymi. Grupa ta reprezentująca sektor prywatny wyraziła zainteresowanie współpracą przy opracowywaniu wskazówek FATF dotyczących wdrażania podejścia opartego o ryzyko dla właściwych sektorów. Wskazówki dla wyznaczonych niefinansowych podmiotów gospodarczych i grup zawodowych miały być zgodne z zasadami podejścia opartego o ryzyko już ustanowionymi przez FATF i miały podkreślać czynniki ryzyka specyficzne dla wyznaczonych niefinansowych podmiotów gospodarczych i grup zawodowych, jak również sugerować strategie minimalizacji ryzyka odpowiednie dla poszczególnych rodzajów działalności i podmiotów gospodarczych z tej grupy. FATF ustanowił kolejną Elektroniczną Grupę Doradczą aby usprawnić te działania.
4. Grupa reprezentująca sektor prywatny spotkała się ponownie w grudniu 2007 r., dołączyło do niej wielu specjalistów wywodzących się z sektora publicznego. Ustanowiono odrębne grupy robocze obejmujące sektor publiczny i prywatny, w których wyznaczono przewodniczących z sektora prywatnego.

5. W efekcie prac Elektronicznej Grupy Doradczej zaprezentowano Grupie Roboczej ds. Oceny i Wdrażania niniejsze wskazówki dla osób zajmujących się obrotem metalami szlachetnymi i kamieniami szlachetnymi. Po dalszych konsultacjach międzynarodowych zarówno z sektorem publicznym, jak i prywatnym, FATF przyjął niniejsze wskazówki na spotkaniu plenarnym w czerwcu 2008 r. Wskazówki dla każdego z pozostałych sektorów wyznaczonych niefinansowych podmiotów gospodarczych i zawodów publikowane są odrębnie.

Cel Wskazówek

6. Celem niniejszych Wskazówek jest:

- Wspieranie wypracowania wspólnego rozumienia do kwestii podejścia opartego na ryzyku.
- Nakreślenie ogólnych zasad związanych z zastosowaniem podejścia opartego o ryzyko.
- Wskazanie dobrych praktyk w projektowaniu i wdrażaniu skutecznego podejścia opartego o ryzyko.

7. Jednakże należy zauważyć, że zastosowanie podejścia opartego o ryzyko nie jest obowiązkowe. Odpowiednio zastosowane podejście oparte o ryzyko niekoniecznie oznacza obniżenie obciążeń, chociaż powinno prowadzić do bardziej efektywnego pod względem kosztów wykorzystania zasobów. W niektórych krajach zastosowanie systemu opartego o reguły może dać lepsze efekty. Państwa będą musiały dokonać własnych ustaleń w zakresie tego, czy zastosować podejście oparte o ryzyko, bazując na specyficznych dla nich zagrożeniach związanych z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu, zakresem i charakterem działalności prowadzonej przez wyznaczone niefinansowe podmioty gospodarcze i grupy zawodowe i inne istotne informacje. Kwestie związane z synchronizacją czasową są także ważne dla państw, które już wdrożyły działania mające przeciwdziałać praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu w odniesieniu do wyznaczonych niefinansowych podmiotów gospodarczych i grup zawodowych, ale gdzie nie jest pewne, czy te podmioty gospodarcze i grupy zawodowe są wystarczająco doświadczane, żeby wdrożyć i stosować skuteczne podejście oparte o ryzyko.

Odbiorcy docelowi, status i treść wskazówek

8. Niniejsze wskazówki zostały napisane na wysokim poziomie ogólności celem uwzględnienia różnych praktyk osób zajmujących się obrotem metalami szlachetnymi i tych zajmujących się obrotem kamieniami szlachetnymi (dalej zwanych „kupcami”) w różnych krajach oraz różne poziomy i formy monitorowania, jakie mogą mieć zastosowanie. Każdy kraj i jego władze powinny postawić sobie za cel nawiązanie współpracy z kupcami mającej na celu zwalczanie prania pieniędzy i finansowania terroryzmu, które będzie korzystne dla obu stron.

9. Podstawowymi odbiorcami docelowymi niniejszych wskazówek są osoby zajmujące się obrotem metalami szlachetnymi i osoby zajmujące się obrotem kamieniami szlachetnymi, gdy prowadzą one działalność regulowaną Zaleceniami FATF, jak opisano poniżej. Dla celów niniejszych wskazówek, termin „kupiec” obejmuje szeroką gamę osób zaangażowanych w opisane rodzaje działalności, od producentów metali szlachetnych lub kamieni szlachetnych poprzez działalność górniczą, pośredników i brokerów, szlifierzy kamieni szlachetnych i firmy oczyszczające metale szlachetne, producentów biżuterii wykorzystujących metale szlachetne, sprzedawców detalicznych, po skupujących i sprzedających produkty używane oraz złom.

10. Zalecenie 12, nakładające wymogi dotyczące zachowania należytej staranności, przechowania dokumentacji, zwracania uwagi na wszelkie złożone, nietypowo duże transakcje

określone w Zaleceniu 5, 6 oraz od 8 do 11, ma zastosowanie do osób zajmujących się obrotem metalami szlachetnymi i osób zajmujących się obrotem kamieniami szlachetnymi, gdy są oni zaangażowani w jakiekolwiek transakcje gotówkowe z klientami o wartości równej lub przekraczającej 15.000 USD/EUR.

11. Zalecenie 16 nakłada wymóg, żeby 13 i 15 Zalecenie FATF dotyczące powiadamiania o podejrzanych transakcjach (zob. punkt 132) oraz wewnętrznych kontroli z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu, a także Zalecenie 21 dotyczące działań podejmowanych w odniesieniu do krajów, które nie przestrzegają lub w niewystarczającym stopniu przestrzegają Zaleceń FATF, były stosowane wobec osób zajmujących się obrotem metalami szlachetnymi i osób zajmujących się obrotem kamieniami szlachetnymi, gdy zaangażowane są one w transakcje gotówkowe z klientami o wartości równej lub przewyższającej wyznaczony próg (15.000 USD/EUR).

12. Niniejsze wytyczne kierowane są do szerokiej grupy odbiorców obejmujących kraje, wyznaczone uprawnione organy i branżowe organizacje samorządowe (self regulatory organisations – SRO), które rozważają sposoby zastosowania środków przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu do kupców. Kraje muszą znaleźć najodpowiedniejszy reżim, dopasowany do zagrożeń specyficznych dla danego kraju, który uwzględni cechy charakterystyczne i rodzaje działalności związanych z kupcami w danym kraju. Reżim ten powinien uznawać różnice między sektorami wyznaczonych niefinansowych podmiotów gospodarczych i grup zawodowych, jak również rozróżniać między wyznaczonymi niefinansowymi podmiotami gospodarczymi i grupami zawodowymi i instytucjami finansowymi. Jednak niniejsze wskazówki nie przeważają nad kompetencjami władz narodowych.

Obserwacje dotyczące konkretnych rodzajów działalności prowadzonej przez kupców

13. Następujące ogólne obserwacje dotyczące różnych rodzajów działalności gospodarczej prowadzonej przez kupców powinny pomóc w ukształtowaniu wspólnego podejścia. Należy także wziąć pod uwagę konkretne rodzaje działalności prowadzonej przez kupców w danym kraju.

14. Diamenty, klejnoty i metale szlachetne posiadają unikatowe własności fizyczne i handlowe, które umożliwiają przenoszenie kapitału w formie niewielkich, łatwych do transportu przedmiotów. Światowy handel przyjmuje różne formy, od nowoczesnych międzynarodowych transakcji prowadzonych poprzez system finansowy do lokalnych nieformalnych rynków. Terminem „kupcy” obejmuje się bardzo różne podmioty, od ubogich osób w najbardziej odległych i targanych konfliktami częściach planety, poprzez bardzo zamożne osoby fizyczne, aż po duże spółki międzynarodowe działające w głównych ośrodkach finansowych. Metody przeprowadzania transakcji także są różne, od anonimowej wymiany kilku kamieni lub samorodków na gotówkę, po transakcje giełdowe objęte regulacjami rządowymi.

15. Ocena ryzyka jest znana kupcom zajmującym się diamentami, klejnotami i metalami szlachetnymi z powodu zagrożenia kradzieżą i oszustwem. Zagrożenie praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu musi być dodane do tych tradycyjnych zagrożeń branży w formie oficjalnego złożonego programu/schematu. W szczególności osoby zajmujące się obrotem diamentami są zaznajomione z tego typu programem, znanym jako ogólnoświatowy Proces Kimberley¹, który został zaprojektowany tak, żeby minimalizować ryzyko finansowania konfliktów

1 Ogólnoświatowy schemat regulacyjny, który zarządza ruchem nieobrobionych diamentów przez granice międzynarodowe, dodając certyfikat legalności handlu diamentami oraz oświadczenie o wartości wszystkich nieobrobionych diamentów znajdujących się w obrocie ponad granicami. Uzupełniony jest on przez gwarancje kupca odnoszące się do oszlifowanych diamentów oraz biżuterii zawierającej diamenty, obejmujące każdy etap obrotu, aż po sprzedaż detaliczną. Proces Kimberley obejmuje wszystkich znaczących kupców i kraje

poprzez handel nieobrobionymi diamentami.

Rozdział II: Podejście oparte o ryzyko – cel, korzyści i wyzwania

Cel podejścia opartego o ryzyko

16. Zalecenia FATF ujęte są w sposób pozwalający krajom na przyjęcie podejścia opartego o ryzyko do zwalczania prania pieniędzy i finansowania terroryzmu w określonym stopniu. Język Zaleceń upoważnia także kraje do zezwolenia wyznaczonym niefinansowym podmiotom gospodarczym i grupom zawodowym na zastosowanie podejścia opartego o ryzyko przy realizacji określonych zobowiązań związanych z przeciwdziałaniem praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu.

17. Poprzez przyjęcie podejścia opartego o ryzyko wprowadzić można działania mające na celu zapobieganie lub minimalizację ryzyka wystąpienia prania pieniędzy i finansowania terroryzmu, które to działania będą współmierne do zidentyfikowanych zagrożeń. Pozwoli to na alokację środków w sposób najbardziej wydajny. Zasadą jest to, że środki powinny być kierowane zgodnie z priorytetami, tak żeby największą uwagę poświęcono najważniejszym zagrożeniom. Podejścia alternatywne polegają albo na równomiiernej alokacji środków, albo na nakierowaniu ich, ale na podstawie czynników innych niż ryzyko. Może to niezamierzenie prowadzić do podejścia „odhaczania” koncentrującego się na spełnianiu wymogów innych niż wydajne i skuteczne zwalczanie prania pieniędzy i finansowania terroryzmu.

18. Szereg sektorów wyznaczonych niefinansowych podmiotów gospodarczych i grup zawodowych podlega wymaganiom regulacyjnym lub zawodowym, które uzupełniają działania mające na celu przeciwdziałanie praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu, np. w niektórych krajach kupcy otrzymują licencję i niektóre z prowadzonych przez nich działalności są nadzorowane przez agencje rządowe. Gdy będzie taka możliwość, korzystne będzie dla kupców opracowanie własnych polityk i procedur przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu w sposób zharmonizowany z innymi wymogami regulacyjnymi lub branżowymi. Reżim przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu oparty o ryzyko powinien zapewnić, że uczciwi klienci i kontrahenci będą mieli dostęp do usług świadczonych przez kupców, ale jednocześnie tworzyć bariery dla tych, którzy będą dążyć do nadużywania tych usług w celach związanych z praniem pieniędzy lub finansowaniem terroryzmu.

19. Musi zostać przeprowadzona analiza ryzyka w celem określenia, na jakim obszarze istnieje największe ryzyko prania pieniędzy i finansowania terroryzmu. Kraje będą musiały zidentyfikować najbardziej podatne/niebezpieczne obszary i odpowiednio się nimi zająć. Kupcy będą potrzebowali pomocy w identyfikacji klientów i kontrahentów, produktów i usług, włączając kanały dystrybucji i lokalizacje geograficzne charakteryzujące się wysokim ryzykiem. Oceny te nie są niezienne. Będą się one zmieniać w miarę upływu czasu, w zależności od rozwoju sytuacji i ewolucji zagrożeń.

20. Strategie odpowiedzialne za obchodzenie się i ograniczanie działalności związanej z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu zazwyczaj mają na celu zapobieganie wystąpieniu tej przestępczej działalności poprzez szereg działań odstraszających (np. odpowiednie działania z zakresu zachowania należytej staranności w stosunkach z klientami), wykrywania (np. monitorowanie i zgłaszanie podejrzanych transakcji) oraz prowadzenie dokumentacji ułatwiającej prowadzenie śledztw.

21. Współmierne procedury powinny być zaprojektowane w oparciu o ocenę ryzyka. Obszary wysokiego ryzyka powinny być przedmiotem bardziej szczegółowych procedur; powinny tu

zaangażowane w wydobycie, handel i przetwarzanie oraz jego system śledzenia i wyceny.

wliczać się także działania takie jak wzmożone kontrole zachowania należytej staranności w kontaktach z klientami i kontrahentami oraz zintensyfikowane monitorowanie transakcji. Konsekwencją jest także to, że w przypadkach niskiego ryzyka można stosować uproszczone i ograniczone kontrole.

22. Nie ma ogólnie przyjętych metodologii w pełni określających charakter i zakres podejścia opartego o ryzyko. Jednak skuteczne podejście oparte o ryzyko obejmuje identyfikację i kategoryzację zagrożeń związanych z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu oraz ustanowienie rozsądnej kontroli opartej o zidentyfikowane zagrożenia.

23. Skuteczne podejście oparte o ryzyko pozwoli kupcom na stosowanie rozsądnej oceny biznesowej i zawodowej w odniesieniu do klientów i kontrahentów. Zastosowanie racjonalnego i dobrze wyartykułowanego podejścia opartego o ryzyko uzasadni oceny związane z traktowaniem potencjalnych zagrożeń praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu. Podejście oparte o ryzyko nie powinno być zaprojektowane tak, żeby powstrzymywało ono kupców od prowadzenia zgodnej z prawem działalności lub szukania innowacyjnych sposobów dywersyfikacji ich działalności.

24. Bez względu na siłę i skuteczność kontroli w ramach przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu przestępcy wciąż będą próbowali przesuwać nielegalne fundusze, unikając wykrycia, i od czasu do czasu będą odnosić sukces. Jeśli dokonywanie tego będzie coraz trudniejsze przy wykorzystaniu innych kanałów, zwiększy się prawdopodobieństwo, że będą wykorzystywać w tym celu instytucje z sektora wyznaczonych niefinansowych podmiotów gospodarczych i grup zawodowych. Z tego powodu wyznaczone niefinansowe podmioty gospodarcze i grupy zawodowe, do których należą osoby zajmujące się obrotem metalami i kamieniami szlachetnymi, mogą być bardziej lub mniej narażone, w zależności od skuteczności procedur przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu stosowanych w innych sektorach. Podejście oparte o ryzyko pozwala wyznaczonym niefinansowym podmiotom gospodarczym i grupom zawodowym, włączając kupców, na bardziej wydajne i skuteczne dostosowanie się i adaptację w miarę identyfikacji nowych metod prania pieniędzy i finansowania terroryzmu.

25. Rozsądnie zaprojektowane i skutecznie wdrożone podejście oparte o ryzyko dostarczy odpowiednich i skutecznych ram dla kontroli mających na celu zarządzanie możliwym do zidentyfikowania ryzykiem prania pieniędzy i finansowania terroryzmu. Jednak należy uznać, że wszelkie rozsądnie stosowane kontrole, w tym kontrole realizowane w wyniku racjonalnie zaprojektowanego i skutecznie wdrożonego podejścia opartego o ryzyko, nie zidentyfikują, ani nie wykryją wszystkich przypadków prania pieniędzy i finansowania terroryzmu. Dlatego wyznaczone uprawnione organy, branżowe organizacje samorządowe, organy ścigania i władze sądowe muszą uwzględnić i właściwie rozważyć dobrze uzasadnione podejście oparte o ryzyko. W przypadkach, gdy nie uda się wdrożyć adekwatnie zaprojektowanego podejścia opartego o ryzyko lub program oparty o ryzyko, który nie był adekwatnie zaprojektowany, poniesie porażkę, regulatorzy, branżowe organizacje samorządowe, organy ścigania i władze sądowe powinny przedsięwziąć konieczne i współmierne działania.

Potencjalne korzyści i wyzwania podejścia opartego o ryzyko

Korzyści:

26. Przyjęcie podejścia opartego o ryzyko do zwalczania prania pieniędzy i finansowania terroryzmu może dać korzyści dla wszystkich stron, włącznie z całym społeczeństwem. Skutecznie wdrożone podejście powinno pozwolić na bardziej wydajne i skuteczne wykorzystanie środków i minimalizację obciążeń dla klientów oraz kontrahentów. Koncentracja na poważniejszych

zagrożeniach powinna oznaczać, że pozytywne skutki można osiągnąć w sposób bardziej efektywny.

27. Podejście oparte o ryzyko pozwala kupcom na elastyczność w realizacji zobowiązań związanych z przeciwdziałaniem praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu przy zastosowaniu specjalistycznych umiejętności i obowiązków. Wymaga to od kupców szerokiego i obiektywnego spojrzenia na swoją działalność oraz na klientów i kontrahentów.

28. Wysiłki związane ze zwalczaniem prania pieniędzy i finansowania terroryzmu powinny być elastyczne, aby umożliwiać adaptację w miarę ewolucji zagrożeń. W tej sytuacji kupcy będą wykorzystywać swoją własną ocenę, wiedzę i doświadczenie w rozwijaniu odpowiedniego podejścia opartego o ryzyko w odniesieniu do swojej konkretnej organizacji, struktury i działalności gospodarczej.

Wyzwania:

29. Podejście oparte o ryzyko nie jest łatwym rozwiązaniem i mogą istnieć bariery, które będzie trzeba pokonać przy wdrażaniu koniecznych działań. Niektóre wyzwania są nierozdzielnie związane z zastosowaniem podejścia opartego o ryzyko. Inne mogą wynikać z trudności w dokonaniu przejścia na system oparty o ryzyko. Jednak wiele wyzwań może być także postrzeganych jako punkt wyjścia dla wdrożenia bardziej skutecznego systemu. Wyzwania związane z wdrożeniem podejścia opartego o ryzyko w odniesieniu do finansowania terroryzmu omówione jest bardziej szczegółowo w punktach 42 do 46 poniżej.

30. Podejście oparte o ryzyko stanowi wyzwanie zarówno dla podmiotów sektora publicznego, jak i prywatnego. Przy takim podejściu potrzebne są spore środki i wiedza fachowa, żeby gromadzić i interpretować informacje o zagrożeniach, zarówno na poziomie krajowym, jak i instytucjonalnym, opracowywać procedury i systemy, a także szkolić personel. Co więcej, wymaga ono zdolności do dokonywania rzetelnej i bazującej na wysokich kwalifikacjach oceny przy wdrażaniu procedur i systemów. Z pewnością doprowadzi to do większego zróżnicowania praktyk, co powinno prowadzić do innowacji i lepszego przestrzegania zasad. Jednak może także spowodować niepewność co do oczekiwań, trudność w stosowaniu jednorodnego traktowania regulacyjnego oraz brak zrozumienia ze strony klientów i kontrahentów co do wymaganych informacji.

31. Wdrożenie podejścia opartego o ryzyko wymaga, żeby kupcy posiadali dogłębną wiedzę o zagrożeniach i byli zdolni do dokonywania rzetelnych ocen. Wymaga to budowania wiedzy fachowej, w tym na przykład poprzez szkolenia, rekrutację, korzystanie z profesjonalnych porad oraz „uczenia się poprzez działanie”. W procesie tym zawsze będą wykorzystywane informacje przekazywane przez wyznaczone uprawnione organy oraz branżowe organizacje samorządowe. Wartościowe będą także wskazówki w zakresie dobrej praktyki. Próba postępowania zgodnie z podejściem opartym o ryzyko bez wystarczającej wiedzy fachowej może prowadzić do błędnych ocen. Kupcy mogą przeceniać ryzyko, co może prowadzić do marnowania środków, lub mogą nie doceniać zagrożeń, tym samym ułatwiając nadużycia.

32. Kupcy mogą uznać, że niektórzy pracownicy mają problem z przeprowadzaniem ocen opartych o ryzyko. Może to prowadzić do nadmiernej ostrożności przy podejmowaniu decyzji lub nieproporcjonalnej ilości czasu poświęconego na dokumentowanie uzasadnienia decyzji. Może to także dotyczyć kierownictwa na różnych szczeblach.

33. Jednak w sytuacjach, gdy kierownictwo nie rozpozna lub zaniży ocenę ryzyka, może stać się regułą przeznaczenie nieadekwatnych środków na przestrzeganie norm, prowadząc do potencjalnie poważnego nieprzestrzegania norm.

34. Wyznaczone uprawnione organy i branżowe organizacje samorządowe powinny kłaść większy nacisk na to, żeby kupcy dysponowali skutecznymi procesami podejmowania decyzji w odniesieniu do zarządzania ryzykiem oraz powinny stosować wyrywkowe kontrole lub sprawdzać poszczególne decyzje w celu sprawdzenia skuteczności ogólnego zarządzania ryzykiem osoby zajmującej się obrotem metalami szlachetnymi lub osoby zajmującej się obrotem kamieniami szlachetnymi. Wyznaczone uprawnione organy i branżowe organizacje samorządowe powinny uznać, że chociaż odpowiednie struktury i procedury zarządzania ryzykiem są aktualizowane regularnie, i że odpowiednie polityki, procedury i procesy są przestrzegane, wciąż mogą być podejmowane decyzje niewłaściwe w świetle dodatkowych informacji, które w danym momencie nie były dostępne przy zastosowaniu racjonalnych działań.

35. Wdrażając podejście oparte o ryzyko, kupcy powinni otrzymać możliwość dokonywania uzasadnionych ocen w kontekście ich konkretnych sytuacji. Może to oznaczać, że nie będzie dwóch osób zajmujących się obrotem metalami szlachetnymi lub osób zajmujących się obrotem kamieniami szlachetnymi, albo dwóch firm w tym samym sektorze, które przyjmą taką samą szczegółową praktykę. Takie potencjalne zróżnicowanie praktyk będzie wymagać, żeby wyznaczone uprawnione organy i branżowe organizacje samorządowe dołożyły większych starań w celu identyfikacji i rozpowszechniania wskazówek dotyczących solidnej praktyki i stawiały wyzwania pracownikom monitorującym przestrzeganie norm. Istnienie wskazówek dotyczących dobrej praktyki, szkoleń, analiz branżowych i innych dostępnych informacji i materiałów pomoże wyznaczonym uprawnionym organom i branżowym organizacjom samorządowym w określeniu, czy osoby zajmujące się obrotem metalami szlachetnymi lub osoby zajmujące się obrotem kamieniami szlachetnymi dokonały właściwych ocen opartych o ryzyko.

36. Zalecenie 25 nakłada wymóg dostarczenia informacji zwrotnej dla sektora finansowego i wyznaczonych niefinansowych podmiotów gospodarczych i grup zawodowych. Taka pomoc i współpraca pomaga instytucjom i firmom w precyzyjniejszej ocenie zagrożeń związanych z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu oraz odpowiednim dostosowywaniu ich programów zarządzania ryzykiem. To z kolei zwiększa prawdopodobieństwo wykrycia podejrzanego działania i poprawia jakość raportowania podejrzanego transakcji. Oprócz tego, że informacja zwrotna stanowi podstawowy wkład w ocenę ryzyka w skali kraju i sektora, szybkość i treść odpowiedzi są istotne dla wdrażania skutecznego podejścia opartego o ryzyko.

Potencjalne korzyści i potencjalne wyzwania mogą być podsumowane w następujący sposób:

Potencjalne korzyści:

- Lepsze zarządzanie ryzykiem i korzyści płynące z poniesienia kosztów
- Wydajne wykorzystanie i alokacja środków
- Koncentracja na rzeczywistych i zidentyfikowanych zagrożeniach
- Elastyczność w adaptacji do zagrożeń zmieniających się w miarę upływu czasu

Potencjalne wyzwania:

- Identyfikacja odpowiednich informacji celem przeprowadzenia solidnej analizy ryzyka
- Rozwiązanie problemu krótkookresowych kosztów związanych ze zmianą systemu
- Zwiększone zapotrzebowanie na lepiej wykwalifikowanych pracowników zdolnych do dokonywania rzetelnych ocen
- Bieżące dostosowywanie regulacji odzwierciedlających potencjalne zmiany praktyk

Rozdział III: FATF i podejście oparte o ryzyko

37. Zróżnicowanie stopni ryzyka prania pieniędzy i finansowania terroryzmu dla poszczególnych rodzajów wyznaczonych niefinansowych podmiotów gospodarczych i grup

zawodowych, włączając kupców, albo dla poszczególnych rodzajów klientów i kontrahentów lub transakcji, jest ważnym problemem leżącym u podstaw Zaleceń FATF. Zgodnie z Zaleceniami, w odniesieniu do wyznaczonych niefinansowych podmiotów gospodarczych i grup zawodowych, istnieją konkretne Zalecenia, przy których stopień ryzyka jest kwestią, którą państwa albo muszą (jeśli ryzyko jest wysokie), albo mogą (jeśli ryzyko jest niskie) wziąć pod uwagę.

38. Podejście oparte o ryzyko jest włączone do Zaleceń (oraz Metodologii) na szczególne i ograniczone sposoby w pewnych Zaleceniach, albo jest nieodłączną częścią tych Zaleceń lub jest z nimi powiązane. Przykładowo, dla wyznaczonych niefinansowych podmiotów gospodarczych i grup zawodowych, ryzyko jest ujmowane na trzech podstawowych obszarach: (a) należyta staranność w stosunkach z klientami (Z. 5, 6, 8 i 9); (b) wewnętrzne systemy kontroli firm (Z. 15); oraz (c) nadzór/monitorowanie wyznaczonych niefinansowych podmiotów gospodarczych i grup zawodowych, włączając kupców (Z. 24).

Należyta staranność w stosunkach z klientami i kontrahentami (Z. 5, 6, 8 i 9)

39. Odwołania do ryzyka mają miejsce w kilku formach:

- a) Wysokie ryzyko – w ramach Zalecenia 5, państwo musi nałożyć na wyznaczone niefinansowe podmioty gospodarcze i grupy zawodowe, włączając kupców, wymóg zachowywania wzmożonej staranności w odniesieniu do klientów i kontrahentów, kontaktów biznesowych i transakcji o wysokim ryzyku. Zalecenie 6 (osoby zajmujące eksponowane stanowiska polityczne) jest przykładem zastosowania tej zasady i jest uważane za przypadek wiążący się z podwyższonym ryzykiem wymagający zachowania wzmożonej należytej staranności w stosunkach z klientami.
- b) Niskie ryzyko – kraj może także pozwolić swoim wyznaczonym niefinansowym podmiotom gospodarczym i grupom zawodowym, włączając kupców, na wzięcie pod uwagę niskiego ryzyka przy decydowaniu o zakresie podejmowanych działań związanych z zachowaniem należytej staranności w stosunkach z klientami (zob. Metodologia - Kryterium 5.9). Kupcy mogą w ten sposób ograniczyć lub uprościć zakres wymaganych działań (ale nie mogą ich całkowicie zaniechać).
- c) Ryzyko wynikające z innowacji – zgodnie z Zaleceniem 8 kraje muszą wprowadzić wobec swoich wyznaczonych niefinansowych podmiotów gospodarczych i grup zawodowych, włączając kupców, wymóg zwracania szczególnej uwagi na zagrożenia wynikające z nowych lub rozwijających się technologii, które promują anonimowość.
- d) Mechanizm oceny ryzyka – standardy FATF wiążą się z oczekiwaniem, że istnieje będzie adekwatny mechanizm, poprzez który wyznaczone uprawnione organy lub branżowe organizacje samorządowe będą oceniać i kontrolować procedury przyjmowane przez kupców w celu określenia stopnia ryzyka i sposobu zarządzania ryzykiem, jak również kontrolować rzeczywiste decyzje. Te oczekiwania mają zastosowanie do wszystkich obszarów, na których zastosowanie ma podejście oparte o ryzyko. Dodatkowo, jeśli wyznaczone uprawnione organy lub branżowe organizacje samorządowe wydały wytyczne dotyczące właściwego podejścia do procedur opartych o ryzyko, ważne będzie ustalenie, czy procedury te są przestrzegane. Zalecenia także uwzględniają fakt, że ryzyko związane z danym państwem jest koniecznym składnikiem każdego mechanizmu oceny ryzyka (Z. 5 i 9).

Wewnętrzne systemy kontroli (Z. 15)

40. W ramach Zalecenia 15, opracowanie „odpowiednich” polityk wewnętrznych oraz systemów szkoleniowych i audytowych będzie musiało szczegółowo i na bieżąco brać pod uwagę

potencjalne zagrożenie praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu związane z klientami i kontrahentami, produktami i usługami, geograficznymi obszarami działalności itd. . Nota interpretacyjna do Zalecenia 15 wyjaśnia, że kraje mogą zezwolić wyznaczonym niefinansowym podmiotom gospodarczym i grupom zawodowym, włączając kupców, na wzięcie pod uwagę zagrożeń związanych z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu oraz wielkości firmy przy określaniu rodzaju i zakresu koniecznych działań.

Regulacja i nadzór przez wyznaczone uprawnione organy lub branżowe organizacje samorządowe (Z. 24)

41. Kraje powinny zapewnić, że kupcy są objęci skutecznymi systemami monitorującymi i zapewniającymi przestrzeganie wymogów przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu. Określając, czy system monitorujący i zapewniający przestrzeganie przepisów jest odpowiedni, można rozważyć ryzyko prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu w danej firmie, tj. gdy istnieje udowodnione niskie ryzyko, można przyjąć mniej intensywne działania monitorujące.

Możliwość zastosowania podejścia opartego o ryzyko do finansowania terroryzmu

42. Istnieją zarówno podobieństwa, jak i różnice w stosowaniu podejścia opartego o ryzyko do finansowania terroryzmu i do prania pieniędzy. Obydwa obszary wymagają zastosowania procesu identyfikacji, jak i oceny ryzyka. Jednak charakterystyka finansowania terroryzmu utrudnia wykrycie, a wdrożenie strategii zapobiegawczych może stanowić wyzwanie z powodu problemów takich jak relatywnie niska wartość transakcji związanych z finansowaniem terroryzmu, lub fakt, że fundusze mogą pochodzić z legalnych bądź nielegalnych źródeł.

43. Fundusze, które są wykorzystywane do finansowania terroryzmu, mogą pochodzić z działalności przestępczej, albo z legalnych źródeł, a charakter źródeł finansowania może różnić się w zależności od rodzaju organizacji terrorystycznej. Gdy fundusze pochodzą z działalności przestępczej, wtedy tradycyjne mechanizmy monitorowania stosowane w przypadku identyfikacji prania pieniędzy mogą także być właściwe dla finansowania terroryzmu, chociaż podejrzana działalność może nie być zidentyfikowana jako finansowanie terroryzmu lub jako działalność z nim związana. Należy zauważyć, że transakcje związane z finansowaniem terroryzmu mogą opiewać na bardzo małe kwoty, które, przy zastosowaniu podejścia opartego o ryzyko, mogą być transakcjami, które są często uważane za transakcje o minimalnym ryzyku w odniesieniu do prania pieniędzy. Gdy fundusze pochodzą z legalnych źródeł jest jeszcze trudniej określić, czy mogły być wykorzystane dla celów związanych z terroryzmem. Dodatkowo działalność terrorystów może być jawna i z zewnątrz nie wydawać się powiązana z łamaniem prawa, tak jak w przypadku zakupu materiałów i usług dla realizacji ich celów, gdy ukrywany jest faktem zamierzonego wykorzystania zakupionych materiałów i usług. Dlatego, jako że fundusze terrorystów mogą pochodzić z działalności przestępczej lub z legalnych źródeł, transakcje związane z finansowaniem terroryzmu mogą nie wykazywać tych samych cech co konwencjonalne pranie pieniędzy. Jednak we wszystkich przypadkach nie jest obowiązkiem kupców określenie rodzaju podstawowej działalności przestępczej, ani zamierzonego celu terrorystycznego, a rolą kupca jest identyfikacja i zgłaszanie podejrzanej działalności. Jednostka wywiadu finansowego i organy ścigania przeprowadzą następnie śledztwo w danej sprawie, aby określić, czy istnieje powiązanie z finansowaniem terroryzmu.

44. Zdolność kupców do wykrywania i identyfikacji potencjalnych transakcji finansujących terroryzm bez wskazówek dotyczących typologii finansowania terroryzmu lub bez działania na podstawie konkretnych danych wywiadowczych dostarczonych przez władze stanowi o wiele

większe wyzwanie niż ma to miejsce w przypadku potencjalnego prania pieniędzy i innej podejrzanego działalności. Działania związane z wykrywaniem, bez konkretnych krajowych wskazówek i typologii, koncentrują się zwykle na monitorowaniu transakcji z krajami lub obszarami geograficznymi, o których wiadomo, że działają tam terroryści, lub oparte są o inne ograniczone typologie (z których wiele wskazuje na te same techniki, jakie są stosowane przy praniu pieniędzy).

45. Poszczególne osoby, organizacje i kraje mogą podlegać sankcjom związanym z finansowaniem terroryzmu, w jakimkolwiek kraju. W takich przypadkach lista osób, organizacji lub krajów, do których mają zastosowanie sankcje oraz zobowiązanie do przestrzegania tych sankcji nałożone na kupców ustalane są przez poszczególne kraje i nie są funkcją ryzyka. Kupcy mogą popełnić przestępstwo, jeśli prowadzić będą transakcje z osobą, organizacją lub krajem, który jest na liście, lub ich przedstawicielami, łamiąc odpowiednie sankcje.

46. Z tych powodów niniejsze Wskazówki nie wyczerpują problemu zastosowanie procesu opartego o ryzyko do finansowania terroryzmu. Byłoby zdecydowanie lepiej, gdyby podejście oparte o ryzyko było zastosowane tam, gdzie będzie to wykonalne przy zastosowaniu racjonalnych środków, ale potrzebne są dalsze konsultacje z kluczowymi zainteresowanymi stronami, aby zidentyfikować pełniejszy zestaw wskaźników metod i technik wykorzystywanych do finansowania terroryzmu, które potem mogą stać się podstawą dla opracowania strategii oceny zagrożeń finansowaniem terroryzmu i opracowania działań im zapobiegających. Wyznaczone niefinansowe podmioty gospodarcze i grupy zawodowe, włączając kupców, będą wtedy miały dodatkową podstawę dla pełniejszego zaangażowania i wdrożenia procesu opartego o ryzyko w odniesieniu do finansowania terroryzmu.

Ograniczenia podejścia opartego o ryzyko

47. Istnieją okoliczności, w których podejście oparte o ryzyko nie ma zastosowania lub może być zastosowane w ograniczonym stopniu. Istnieją także okoliczności, w których podejście oparte o ryzyko może nie mieć zastosowania na wstępnych etapach realizacji wymogu lub procesu, ale wtedy będzie mieć zastosowanie na późniejszych etapach. Ograniczenia dotyczące podejścia opartego o ryzyko są zwykle rezultatem wymogów prawnych lub regulacyjnych, które nakazują podejmowanie pewnych działań.

48. Wymagania zamrożenia aktywów zidentyfikowanych osób lub podmiotów w krajach, w których takie wymagania obowiązują, są niezależne od jakiejkolwiek oceny ryzyka. Wymóg zamrożenia jest bezwzględny i nie może na niego wpłynąć proces oparty o ryzyko. Podobnie, choć identyfikacja potencjalnie podejrzanego transakcji może być usprawniona poprzez podejście oparte o ryzyko, zgłaszanie już zidentyfikowanych podejrzanego transakcji nie jest oparte o ryzyko. Por. punkty 132 i 133.

49. Istnieje kilka składników zachowania należytej staranności w stosunkach z klientami i kontrahentami – identyfikacja i weryfikacja tożsamości klientów i kontrahentów i ich rzeczywistych beneficjentów, otrzymywanie informacji o celach i zamierzonym charakterze kontaktów biznesowych oraz ciągłe zachowanie należytej staranności. Z tych składników identyfikacja i weryfikacja tożsamości klientów i kontrahentów to wymogi, które muszą być spełnione bez względu na podejście oparte o ryzyko. Jednak w odniesieniu do wszystkich innych składników zachowania należytej staranności w stosunkach z klientami rozsądnie wdrożone podejście oparte o ryzyko może pozwolić na podjęcie decyzji o zakresie i ilości wymaganych informacji oraz mechanizmów, które mają być zastosowane, aby spełnić te minimalne standardy. Gdy tylko te decyzje zostaną podjęte, zobowiązanie do prowadzenia ewidencji i przechowywania dokumentów otrzymanych dla celów zachowania należytej staranności, podobnie jak dokumentów

księgowych, nie będzie zależne od poziomów ryzyka.

50. Państwa mogą pozwolić kupcom na stosowanie zredukowanych lub uproszczonych środków, gdy ryzyko prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu jest niskie. Jednak te zredukowane lub uproszczone środki niekoniecznie stosują się do wszystkich aspektów zachowania należytej staranności w stosunkach z klientami i kontrahentami. Co więcej, gdy te zwolnienia są uzależnione od spełnienia pewnych warunków, konieczne jest zweryfikowanie, czy te warunki zostały spełnione, a gdy zwolnienia stosowane są poniżej pewnej wartości progowej, powinny być podjęte środki zapobiegające sztucznemu dzieleniu transakcji celem uniknięcia progu. Dodatkowo informacje wykraczające poza określenie tożsamości klientów i kontrahentów, takie jak lokalizacja klienta i kontrahenta, mogą być potrzebne dla adekwatnej oceny ryzyka. Proces ten będzie miał charakter iteracyjny: początkowe informacje uzyskane na temat klienta lub kontrahenta powinny być wystarczające do określenia, czy należy postępować dalej, a w wielu przypadkach monitorowanie klientów i kontrahentów dostarczy dodatkowych informacji.

51. Pewna forma monitorowania potrzebna jest w celu wykrycia niecodziennych, a tym samym być może podejrzanych transakcji. Nawet w przypadku klientów i kontrahentów niskiego ryzyka monitorowanie jest konieczne do weryfikacji, czy transakcja spełnia początkowy profil niskiego ryzyka, a jeśli nie, rozpoczęcia procesu właściwej oceny ryzyka w odniesieniu do klienta. Podobnie, ryzyko związane z niektórymi klientami i kontrahentami może tylko stać się oczywiste po rozpoczęciu prowadzenia interesów z klientem lub kontrahentem. Odpowiednie i rozsądne monitorowanie transakcji z klientami i kontrahentami staje się zatem kluczowym składnikiem właściwie zaprojektowanego podejścia opartego o ryzyko. Jednak w tym kontekście powinno być jasne, że nie wszystkie transakcje, rachunki lub klienci i kontrahenci będą monitorowani w dokładnie ten sam sposób. Co więcej, gdy istnieje rzeczywiste podejrzenie prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, może to być uważane za scenariusz wysokiego ryzyka i powinna być zachowana wzmożona należyta staranność bez względu na wszelkie progi lub zwolnienia.

Rozróżnienie między monitorowaniem opartym o ryzyko a politykami i procesami opartymi o ryzyko

52. Polityki i procesy oparte o ryzyko powinny być odróżnione od monitorowania opartego o ryzyko prowadzonego przez wyznaczone uprawnione organy lub branżowe organizacje samorządowe. Istnieje ogólna zgoda w ramach praktyki monitorowania co do tego, że środki powinny być alokowane przy uwzględnieniu ryzyka, jakie stwarzają poszczególne firmy lub przedsiębiorstwa. Metodologia przyjęta przez wyznaczone uprawnione organy lub branżowe organizacje samorządowe do określania alokacji środków na monitorowanie powinna obejmować zakres działalności firmy, profil ryzyka i środowisko kontroli wewnętrznej i powinna umożliwiać istotne porównania między poszczególnymi firmami lub przedsiębiorstwami. Metodologia wykorzystywana do określania alokacji środków będzie wymagała bieżącej aktualizacji, tak aby odzwierciedlić charakter, wagę i zakres ryzyka, na które wystawione są poszczególne firmy lub przedsiębiorstwa. W konsekwencji, priorytety te powinny prowadzić do zwracania baczniejszej uwagi przez wyznaczone uprawnione organy lub branżowe organizacje samorządowe pod kątem tworzenia regulacji w odniesieniu do poszczególnych firm lub przedsiębiorstw, które angażują się w działalność ocenioną jako stwarzająca wysokie ryzyko prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu.

53. Jednak należy także zauważyć, że czynniki ryzyka brane pod uwagę przy ustalaniu priorytetów dla pracy wyznaczonych uprawnionych organów lub branżowych organizacji samorządowych będą zależeć nie tylko od wewnętrznego ryzyka związanego z podejmowaną działalnością, ale także od jakości i skuteczności systemów zarządzania ryzykiem wprowadzanych w celu przeciwstawiania się takim zagrożeniom.

54. Ponieważ wyznaczone uprawnione organy lub branżowe organizacje samorządowe powinny już mieć przeprowadzoną ocenę jakości kontroli zarządzania ryzykiem stosowanych w branżach kupców, rozsądne jest, żeby oceny tych kontroli były wpływały, przynajmniej częściowo, na szacowanie ryzyka prania pieniędzy i finansowania terroryzmu prowadzone przez poszczególne firmy lub przedsiębiorstwa.

Ramka podsumowująca: Oparte o ryzyko podejście do przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu na poziomie krajowym: elementy kluczowe dla osiągnięcia sukcesu

- Kupcy, wyznaczone uprawnione organy lub branżowe organizacje samorządowe powinny mieć dostęp do wiarygodnych i przydatnych w działaniu informacji o zagrożeniach.
- Musi być położony nacisk na rozwiązania promujące współpracę między twórcami polityki, organami ścigania, organami regulacyjnymi i sektorem prywatnym.
- Władze powinny publicznie uznać fakt, że podejście oparte o ryzyko nie wyeliminuje wszystkich elementów ryzyka.
- Władze są zobowiązane do stworzenia atmosfery, w której kupcy nie będą musieli obawiać się sankcji regulacyjnych w sytuacjach, gdy postępowali odpowiedzialnie i wdrażali adekwatne wewnętrzne systemy i kontrole.
- Pracownicy organów regulacyjnych lub branżowych organizacji samorządowych muszą być dobrze wyszkoleni w zakresie podejścia opartego o ryzyko, zarówno stosowanego przez wyznaczone uprawnione organy/branżowe organizacje samorządowe, jak i przez kupców.

CZĘŚĆ DRUGA: WSKAZÓWKI DLA WŁADZ PUBLICZNYCH

Rozdział I: Ogólne zasady tworzenia podejścia opartego o ryzyko

55. Zastosowanie opartego o ryzyko podejścia do przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu pozwoli wyznaczonym uprawnionym organom, branżowym organizacjom samorządowym i kupcom wykorzystywać ich środki w najbardziej efektywny sposób. Niniejszy rozdział określa pięć ogólnych zasad, które państwa powinny wziąć pod uwagę przy projektowaniu podejścia opartego o ryzyko. Powinny one być uznawane za ogólne ramy dobrej praktyki.

56. Tych pięć zasad określonych w niniejszej pracy ma za zadanie pomóc krajom w ich wysiłkach zmierzających do ulepszenia reżimów przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu. Nie mają one charakteru normatywnego i powinny być stosowane w sposób przemysłany i dopasowany do konkretnych okoliczności panujących w danym kraju.

Zasada pierwsza: zrozumienie i reagowanie na zagrożenia i najbardziej podatne/niebezpieczne obszary: krajowa ocena ryzyka

57. Skuteczne wdrożenie opartego o ryzyko podejścia do zwalczania prania pieniędzy i finansowania terroryzmu zależy od dobrego zrozumienia zagrożeń i najbardziej podatnych/niebezpiecznych obszarów. Jeśli państwo stara się wprowadzić podejście oparte o ryzyko na poziomie krajowym, jest to dużo łatwiejsze przy dobrym zrozumieniu zagrożeń, na jakie kraj jest narażony. Wiedza ta może pochodzić z krajowej oceny ryzyka.

58. Krajowa ocena ryzyka powinna być dopasowana do okoliczności panujących w danym kraju. Z wielu powodów, włączając strukturę wyznaczonych uprawnionych organów lub branżowych organizacji samorządowych i charakter wyznaczonych niefinansowych podmiotów gospodarczych i grup zawodowych, ocena ryzyka w każdym kraju będzie jedyna w swoim rodzaju, podobnie jak decyzje o sposobie wdrożenia krajowej oceny w praktyce. Ocena krajowa nie musi być jednym formalnym procesem lub dokumentem. Pożądanym rezultatem jest oparcie decyzji o alokacji obowiązków i środków na poziomie krajowym o wyczerpującą i aktualną wiedzę o zagrożeniach. Wyznaczone uprawnione organy lub branżowe organizacje samorządowe, w porozumieniu z sektorem prywatnym, powinny rozważyć, jak najlepiej osiągnąć ten cel, równocześnie biorąc pod uwagę ryzyko dostarczenia informacji na temat słabych punktów ich systemów finansowych i niefinansowych osobom piorącym pieniądze, finansującym terroryzm i innym przestępcom. Takie konsultacje będą postrzegane przez kupców jako zwiększenie ich własnej wiedzy o problemach związanych z przeciwdziałaniem praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu, jako sposób na poprawę współpracy z sektorem publicznym, promowanie spójności oraz uczciwych i równych reguł gry w ramach odpowiednich branży.

Zasada druga: ramy prawne/regulacyjne wspierające stosowanie podejścia opartego o ryzyko

59. Kraje powinny rozważyć, czy ich ramy prawne i regulacyjne sprzyjają zastosowaniu podejścia opartego o ryzyko. Gdy będzie to wskazane, nakładane zobowiązania powinny być kształtowane przy uwzględnieniu rezultatów krajowej oceny ryzyka.

60. Podejście oparte o ryzyko nie oznacza braku jasnego określenia tego, czego wymaga się od wyznaczonych niefinansowych podmiotów gospodarczych i grup zawodowych, włączając kupców. Jednak przy podejściu opartym o ryzyko kupcy powinni posiadać pewien stopień elastyczności w zakresie wdrażania polityk i procedur, stanowiących adekwatną odpowiedź na ich własną ocenę

ryzyka. W konsekwencji wdrożone standardy mogą być dopasowane i/lub ulepszone przez dodatkowe działania, zgodnie z zagrożeniami stojącymi przed poszczególnymi firmami. Fakt, że polityki i procedury, zgodnie z poziomami ryzyka, mogą być stosowane elastycznie do różnych produktów, usług, klientów i kontrahentów oraz lokalizacji nie oznacza, że polityki i procedury nie muszą być jasno zdefiniowane.

61. Podstawowe minimalne wymagania w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy mogą współistnieć z podejściem opartym o ryzyko. Rzeczywiście, rozsądne minimalne standardy, pozostawiające możliwość ich intensyfikacji w sytuacji uzasadnionego zagrożenia, powinny znajdować się w centrum opartych o ryzyko wymogów dotyczących przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu. Standardy te powinny jednak być zorientowane na rezultaty (zwalczanie poprzez przeciwdziałanie, wykrywanie i zgłaszanie przypadków prania pieniędzy i finansowania terroryzmu), a nie stosowanie wymogów prawnych i regulacyjnych w czysto mechaniczny sposób do każdego klienta i kontrahenta.

Zasada trzecia: projekt ram monitorowania wspierający zastosowanie podejścia opartego o ryzyko

62. Jeśli wyznaczonym uprawnionym organom lub branżowym organizacjom samorządowym przypisano obowiązek nadzorowania kontroli związanych z przeciwdziałaniem praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu, kraje mogą rozważyć, czy takie organy i branżowe organizacje samorządowe otrzymały konieczny zakres uprawnień, żeby wdrożyć oparte o ryzyko podejście do monitorowania. Do barier w tym zakresie należeć może nadmierne poleganie na szczegółowych wymaganiach normatywnych zawartych w regulaminach wyznaczonych uprawnionych organów i branżowych organizacji samorządowych. Te wymogi mogą z kolei wynikać z prawa, które determinuje realizację uprawnień przez uprawniony organ.

63. W odpowiednich sytuacjach wyznaczone uprawnione organy i branżowe organizacje samorządowe powinny starać się dostosować podejście oparte o ryzyko do monitorowania kontroli zwalczania prania pieniędzy i finansowania terroryzmu. Podstawą powinna być dogłębna i wyczerpująca wiedza o rodzajach działalności prowadzonych przez kupców i ryzyka związanego z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu, na jakie są oni wystawieni. Wyznaczone uprawnione organy i branżowe organizacje samorządowe będą prawdopodobnie musiały ustalić priorytety wykorzystania środków w oparciu o całościową ocenę tego, gdzie ogniskują się zagrożenia w branżach kupców.

64. Wyznaczone uprawnione organy i branżowe organizacje samorządowe o obowiązkach innych niż te związane z przeciwdziałaniem praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu będą musiały wziąć również to ryzyko pod uwagę równoległe z oceną ryzyka wynikającą z pozostałych obowiązków wyznaczonego organu lub organizacji.

65. Takie oceny ryzyka powinny pomóc wyznaczonym uprawnionym organom i branżowym organizacjom samorządowym w wyborze miejsca wykorzystania środków w swoim programie monitorowania, mając na celu wykorzystanie ograniczonych środków dla osiągnięcia jak najlepszego efektu. Ocena ryzyka może także wskazywać, że uprawniony organ lub branżowa organizacja samorządowa nie posiada adekwatnych środków, żeby zajmować się takimi zagrożeniami. W takiej sytuacji uprawniony organ lub branżowa organizacja samorządowa może być zmuszona do uzyskania dodatkowych środków lub przyjęcia innych strategii, aby zarządzać nieoczekiwanym pozostałym ryzykiem lub je zminimalizować.

66. Zastosowanie podejścia opartego o ryzyko do monitorowania wymaga, żeby pracownicy wyznaczonych uprawnionych organów i branżowych organizacji samorządowych byli zdolni do podejmowania decyzji bazując na obowiązujących zasadach, w sposób podobny do tego, jakiego

oczekiwać można od pracowników kupca. Decyzje te będą obejmowały adekwatność rozwiązań związanych ze zwalczaniem prania pieniędzy i finansowania terroryzmu. Wyznaczony uprawniony organ lub branżowa organizacja samorządowa może chcieć rozważyć, jak najlepiej szkolić swoich pracowników w zakresie praktycznego zastosowania podejścia opartego o ryzyko do monitorowania. Pracownicy ci będą musieli być dobrze zaznajomieni z ogólnymi zasadami podejścia opartego o ryzyko, możliwymi metodami zastosowania i tym, jak podejście oparte o ryzyko wygląda po skutecznym zastosowaniu.

Zasada czwarta: identyfikacja głównych zaangażowanych podmiotów i zapewnienie spójności

67. Przyjmując podejście oparte o ryzyko do zwalczania prania pieniędzy i finansowania terroryzmu państwa powinny rozważyć, kim są główne zaangażowane strony. Sytuacja będzie się różnić w poszczególnych krajach. Należy zastanowić się nad najbardziej skutecznym sposobem podziału obowiązków między tymi stronami oraz tym, jak dzielić się informacjami, aby uzyskać najlepszy skutek. Przykładowo, można rozważyć, który organ lub organy są najbardziej odpowiednie do dostarczenia wskazówek dla kupców dotyczących wdrażania podejścia opartego o ryzyko do przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu.

68. Do listy potencjalnych zainteresowanych stron należą:

- Administracja rządowa – może obejmować władzę ustawodawczą, wykonawczą i sądowniczą.
- Organy ścigania – mogą one obejmować policję, służbę celną i podobne organy.
- Jednostki wywiadu finansowego (FIU), służby specjalne, inne podobne agencje.
- Wyznaczone uprawnione organy/branżowe organizacje samorządowe.
- Sektor prywatny – może obejmować firmy kupców, krajowe i międzynarodowe organizacje i stowarzyszenia handlowe, instytucje finansowe specjalizujące się w tych branżach i przedsiębiorstwach, itp.
- Społeczeństwo – rozwiązania zaprojektowane w celu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu są ostatecznie zaprojektowane tak, żeby chroniły przestrzegającą prawo część społeczeństwa. Jednak te rozwiązania mogą także nakładać obciążenia dla klientów firm kupców.
- Inne – ci, którzy są mają możliwość przyczynienia się do opracowania podstawy pojęciowej leżącej u podstaw podejścia opartego o ryzyko, takie zainteresowane strony mogą obejmować uczelnie i media.

69. Oczywiście rząd będzie w stanie bardziej skutecznie wpływać na niektóre z tych zainteresowanych stron niż na inne. Jednak bez względu na zdolność do wywierania wpływu, rząd będzie mógł najlepiej ocenić, jak można zachęcić wszystkie strony do wspierania działań związanych ze zwalczaniem prania pieniędzy i finansowania terroryzmu.

70. Kolejnym elementem jest rola, jaką rządy odgrywają w staraniach o nadanie odpowiedniej rangi podejściu opartemu o ryzyko w oczach wyznaczonych uprawnionych organów lub branżowych organizacji samorządowych. Uprawnione organy mogą wspomóc ten proces poprzez wydawanie jasnych i spójnych oświadczeń na następujące tematy:

- Od kupców można oczekiwać elastyczności w dostosowywaniu swoich wewnętrznych systemów i kontroli biorąc pod uwagę niskie i wysokie ryzyko, o ile te systemy są racjonalne. Jednak istnieją minimalne wymogi prawne i regulacyjne oraz elementy, które stosują się bez względu na poziom ryzyka, na przykład zgłaszanie podejrzanych transakcji i minimalne standardy należytej staranności w stosunkach z klientami i kontrahentami.
- Dostrzeżenie, że zdolność kupca do wykrywania i powstrzymywania prania pieniędzy i

finansowania terroryzmu może czasami być z konieczności ograniczona, oraz że informacje o czynnikach ryzyka nie są zawsze rzetelne i łatwo dostępne. Dlatego powinny istnieć racjonalne oczekiwania wobec polityki i monitorowania w zakresie tego, co osoba zajmująca się obrotem metalami szlachetnymi i osoba zajmująca się obrotem kamieniami szlachetnymi może osiągnąć przy dobrej kontroli mającej za zadanie zapobieganie praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu. Kupiec może działać w dobrej wierze podejmując rozsądne i uzasadnione kroki, aby zapobiec praniu pieniędzy, dokumentując powody swoich decyzji, i wciąż paść ofiarą przestępcy.

- Dostrzeżenie, że nie wszystkie sytuacje wskazujące na wysokie ryzyko są takie same, i w konsekwencji nie zawsze wymagają zachowania dokładnie tego samego rodzaju wzmożonej należytej staranności.

Zasada piąta: wymiana informacji między sektorem publicznym i sektorem prywatnym

71. Skuteczna wymiana informacji między sektorem publicznym i sektorem prywatnym będzie stanowić integralną część krajowej strategii zwalczania prania pieniędzy i finansowania terroryzmu. W wielu przypadkach pozwoli to sektorowi prywatnemu na dostarczenie wyznaczonym uprawnionym organom i branżowym organizacjom samorządowym informacji pozyskanych w rezultacie wywiadu uprzednio przeprowadzonego przez organy administracji rządowej.

72. Władze publiczne, czy to w postaci organów ścigania, wyznaczonych uprawnionych organów czy innych, posiadają uprzywilejowany dostęp do informacji, które mogą pomóc kupcom w osiągnięciu popartych wiedzą ocen przy stosowaniu opartego o ryzyko podejścia do prania pieniędzy i finansowania terroryzmu. Podobnie kupcy są w stanie w miarę dobrze zrozumieć działalność swoich klientów. Organy publiczne i prywatne powinny współpracować przy określaniu, jakie informacje są wartościowe przy zwalczaniu prania pieniędzy i finansowania terroryzmu oraz opracowywaniu metod, poprzez które te informacje mogą być rozpowszechniane w sposób terminowy i skuteczny.

73. Z punktu widzenia produktywności, wymianie informacji między sektorem publicznym i sektorem prywatnym powinna towarzyszyć odpowiednia wymiana informacji między organami władzy publicznej. Jednostki wywiadu finansowego, wyznaczone uprawnione organy i organy ścigania powinny być w stanie przekazywać sobie informacje, ocenę rezultatów oraz informacje o zidentyfikowanych słabych punktach, tak żeby można było sektorowi prywatnemu przekazać spójne i znaczące dane. Wszystkie strony powinny rzecz jasna wziąć pod uwagę środki ochronne potrzebne dla adekwatnej ochrony informacji wrażliwych posiadanych przez organy publiczne przed nadmiernym rozpowszechnieniem.

74. Zainteresowane strony powinny pracować nad utrzymaniem dialogu, żeby wiadomo było, jakie informacje okazały się użyteczne przy zwalczaniu prania pieniędzy i finansowania terroryzmu. Na przykład rodzaje informacji, których wymiana pomiędzy sektorem publicznym i sektorem prywatnym mogłaby okazać się użyteczna, obejmować mogą (o ile są dostępne) następujące pozycje:

- Ocena ryzyka danego kraju.
- Typologia i ocena tego, jak osoby piorące pieniądze i terroryści nadużywali wyznaczonych niefinansowych podmiotów gospodarczych i grup zawodowych, w szczególności kupców.
- Informacja zwrotna na temat zgłoszeń podejrzanych transakcji i innych istotnych raportów.
- Ukierunkowany jawny wywiad. W specyficznych okolicznościach oraz przy przestrzeganiu odpowiednich zabezpieczeń i ram prawnych i regulacyjnych danego kraju, odpowiednie może także być przekazywanie kupcom przez władze ukierunkowanych informacji poufnych.
- Kraje, osoby lub organizacje, których aktywa lub transakcje powinny być zamrożone.

75. Wybierając rodzaj informacji, które mogą być odpowiednio i efektywnie przekazywane, władze publiczne mogą chcieć zwrócić uwagę kupców na fakt, że informacje od organów publicznych powinny kształtować, ale nie zastępować własną ocenę dokonaną przez kupców. Przykładowo, kraje mogą podjąć decyzję o nieopracowywaniu ostatecznych krajowych list klientów i kontrahentów niskiego ryzyka. Zamiast tego władze publiczne mogą preferować przekazywanie informacji które będą wkładem w proces decyzyjny kupców, razem z istotnymi informacjami, które są dostępne dla kupców.

Rozdział II: Wdrożenie podejścia opartego o ryzyko

Ocena ryzyka kształtująca priorytety krajowe

76. Podejście oparte o ryzyko powinno być zbudowane na solidnych fundamentach: należy najpierw dołożyć starań, żeby zapewnić dobre zrozumienie zagrożeń. Podejście oparte o ryzyko powinno bazować na ocenie zagrożeń. Jest to prawdziwe przy każdym zastosowaniu podejścia opartego o ryzyko na jakimkolwiek poziomie, czy to przez kraje, czy poszczególne firmy. Podejście kraju powinno być kształtowane przez działania zmierzające do osiągnięcia zrozumienia zagrożeń istniejących w danym kraju. Można to uznać za „krajową ocenę ryzyka”.

77. Krajowa ocena ryzyka powinna być uważana za opis podstawowych ogólnych informacji pomocnych dla wyznaczonych uprawnionych organów, branżowych organizacji samorządowych, organów ścigania, jednostek wywiadu finansowego, instytucji finansowych i wyznaczonych niefinansowych podmiotów gospodarczych i grup zawodowych (włączając kupców) aby zapewnić, że decyzje o alokacji obowiązków i źródeł na poziomie krajowym są oparte o praktyczną, pełną i aktualną wiedzę o zagrożeniach.

78. Krajowa ocena ryzyka powinna być dopasowana do sytuacji panującej w danym kraju, zarówno w zakresie sposobu jej przeprowadzenia, jak i jej wniosków. Czynniki mogące mieć wpływ na ryzyko prania pieniędzy i finansowania terroryzmu w kraju mogą obejmować:

- Środowisko polityczne.
- Środowisko prawne.
- Struktura gospodarcza kraju.
- Czynniki kulturowe oraz charakter społeczeństwa.
- Źródła, lokalizacja i koncentracja działalności przestępczej.
- Wielkość i skład branży usług finansowych;
- Struktura własności instytucji finansowych i wyznaczonych niefinansowych podmiotów gospodarczych i grup zawodowych;
- Wielkość i charakter działalności prowadzonej przez wyznaczone niefinansowe podmioty gospodarcze i grupy zawodowe, włączając kupców.
- Zasady ładu korporacyjnego w odniesieniu do instytucji finansowych i wyznaczonych niefinansowych podmiotów gospodarczych i grup zawodowych oraz szeroko pojętej gospodarki.
- Charakter systemów płatności oraz dominacja transakcji gotówkowych.
- Rozprzestrzenienie geograficzne działalności instytucji finansowych i wyznaczonych niefinansowych podmiotów gospodarczych i grup zawodowych, włączając kupców, oraz ich klientów i kontrahentów.
- Rodzaje produktów i usług oferowanych przez instytucje finansowe i wyznaczone niefinansowe podmioty gospodarcze i grupy zawodowe.
- Rodzaje klientów i kontrahentów obsługiwanych przez instytucje finansowe i wyznaczone niefinansowe podmioty gospodarcze i grupy zawodowe.

- Rodzaje przestępstw bazowych.
- Kwoty pieniędzy pozyskiwane z nielegalnej działalności w kraju.
- Kwoty pieniędzy pozyskiwane z nielegalnej działalności za granicą i pranych w kraju.
- Główne kanały lub instrumenty wykorzystane do prania pieniędzy i finansowania terroryzmu.
- Dotknięte sektory legalnej gospodarki.
- Podziemne/nieformalne obszary gospodarki.

79. Kraje powinny także rozważyć, jak wiedza o zagrożeniach praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu może być najlepiej osiągnięta na poziomie krajowym. Istotne pytania mogą objąć: który organ lub organy będą odpowiedzialne za wkład w taką ocenę? Jak formalna powinna być ocena? Czy pogląd wyznaczonego uprawnionego organu lub branżowej organizacji samorządowej powinien być upubliczniony? Są to pytania ogólne do rozważenia przez wyznaczone uprawnione organy lub branżowe organizacje samorządowe.

80. Pożądanym rezultatem jest sytuacja, w której decyzje dotyczące przydzielenia obowiązków i środków na poziomie krajowym są oparte o pełną i aktualną wiedzę na temat zagrożeń. Aby osiągnąć ten pożądany rezultat, wyznaczone uprawnione organy i branżowe organizacje samorządowe powinny zapewnić, że identyfikują i dostarczają kupcom informacje potrzebne do uzyskania tej wiedzy i do zaprojektowania działań minimalizujących zidentyfikowane zagrożenia.

81. Stworzenie i stosowanie podejścia opartego o ryzyko wiąże się z dokonywaniem ocen. Ważne jest, żeby te oceny były oparte na wiedzy. Wynika z tego, że, aby było skuteczne, podejście oparte o ryzyko powinno być oparte o informacje i obejmować w miarę potrzeb wywiad. Należy dołożyć starań, żeby zapewnić, że ocena ryzyka jest oparta o świeże i dokładne informacje. Rządy wykorzystujące współpracę z organami ścigania, jednostkami wywiadu finansowego, wyznaczonymi uprawnionymi organami/branżowymi organizacjami samorządowymi i samymi kupcami są w dobrej pozycji, żeby podzielić się swoją wiedzą i doświadczeniem w celu opracowania podejścia opartego o ryzyko odpowiedniego dla danego kraju. Ich oceny nie będą statyczne i będą się zmieniać z biegiem czasu, w zależności od zmian okoliczności i tego, jak ewoluować będą zagrożenia. Zatem państwa powinny ułatwiać wymianę informacji między różnymi organami i podmiotami, aby nie istniały przeszkody instytucjonalne w rozpowszechnianiu informacji.

82. Bez względu na formę, krajowa ocena ryzyka, wraz z działaniami mającymi na celu minimalizację tego ryzyka, mogą nadawać kształt temu, jak środki są wykorzystywane do zwalczania prania pieniędzy i finansowania terroryzmu, biorąc pod uwagę inne istotne cele polityczne. Może to decydować o sposobie najskuteczniejszego przypisania tych środków do różnych organów publicznych i branżowych organizacji samorządowych oraz o tym, jak te organy wykorzystają te środki w sposób efektywny.

83. Oprócz pomocy wyznaczonym uprawnionym organom i branżowym organizacjom samorządowym w podejmowaniu decyzji dotyczących alokacji środków w związku ze zwalczaniem prania pieniędzy i finansowania terroryzmu, krajowa ocena ryzyka może także dostarczyć informacji decydentom w zakresie najlepszej strategii wdrażania reżimu nadzorczego/regulacyjnego dotyczącego zidentyfikowanych zagrożeń. Zbyt gorliwe wysiłki zamierzone na przeciwdziałanie zagrożeniom mogą być szkodliwe i dać przeciwny efekt, poprzez nałożenie nadmiernych obciążeń na branże, być może sprowadzając działalność o wysokim ryzyku do podziemia lub innych krajów. Z drugiej strony, mniej agresywne wysiłki mogą nie być wystarczające, żeby ochronić społeczeństwa przed zagrożeniami stwarzanymi przez przestępców i terrorystów. Dogłębne zrozumienie zagrożeń na poziomie krajowym może pomóc w minimalizacji tego niebezpieczeństwa.

Skuteczne systemy monitorowania i zapewniania przestrzegania wymagań przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu – Ogólne zasady

84. Zalecenie 24 FATF nakłada wymóg, żeby osoby zajmujące się obrotem metalami szlachetnymi/osoby zajmujące się obrotem kamieniami szlachetnymi podlegały skutecznym systemom monitorowania i zapewniania przestrzegania wymogów przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu. Określając projekt skutecznego systemu należy wziąć pod uwagę ryzyko prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu w danym sektorze. Powinien istnieć wyznaczony uprawniony organ lub branżowa organizacja samorządowa odpowiedzialna za monitorowanie i zapewnienie jego funkcjonowania, włączając prawo do monitorowania i nakładania sankcji. Należy zauważyć, że w niektórych krajach osoby zajmujące się obrotem metalami szlachetnymi/osoby zajmujące się obrotem kamieniami szlachetnymi są nadzorowane w ten sam sposób, co instytucje finansowe. Inne państwa stosują odrębny reżim monitorowania/nadzoru.

Definiowanie akceptowanego poziomu ryzyka

85. Poziom zagrożenia praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu będzie generalnie kształtowany przez wewnętrzne i zewnętrzne czynniki ryzyka. Przykładowo, poziomy ryzyka mogą się zwiększać dzięki czynnikom wewnętrznym, takim jak niskie nakłady na zapewnienie przestrzegania norm, nieadekwatne kontrole ryzyka czy niewystarczające zaangażowanie osób na stanowiskach kierowniczych. Zagrożenia zewnętrzne mogą pogarszać się w związku z zagrożeniami takimi jak działalność stron trzecich i/lub zmiany polityczne i społeczne.

86. Jak opisano w Części Pierwszej, wszelka działalność posiada pewien element ryzyka. Wyznaczone uprawnione organy i branżowe organizacje samorządowe nie powinny powstrzymywać kupców przed prowadzeniem działalności z klientami i kontrahentami wysokiego ryzyka, o ile funkcjonują odpowiednie polityki, procedury i procesy zarządzania istniejącym ryzykiem. Tylko w szczególnych przypadkach, na przykład gdy uzasadnia to walka z terroryzmem, przestępczością lub wdrażanie międzynarodowych zobowiązań, wyznaczonym osobom, podmiotom prawnym, organizacjom lub krajom odmawia się dostępu do usług.

87. Jednak nie wyklucza to potrzeby wdrożenia minimalnych podstawowych wymagań. Na przykład Zalecenie 5 FATF (mające zastosowanie do kupców poprzez włączenie Z. 5 do Z. 12) określa, że „jeśli [dana osoba zajmująca się obrotem metalami szlachetnymi lub osoba zajmująca się obrotem kamieniami szlachetnymi] nie jest w stanie postępować zgodnie z (wymogami zachowania należytej staranności w stosunkach z klientem), nie powinna zawierać umowy rachunku bankowego ani podejmować przedsięwzięć gospodarczych i transakcji danego klienta. Jeżeli doszło już do zawarcia umowy lub prowadzenia przedsięwzięcia, powinna doprowadzić do ich zakończenia i rozważyć możliwość sporządzenia raportu o podejrzanej transakcji przeprowadzanej przez tego klienta.” Zatem poziom ryzyka powinien znajdować się gdzieś pośrodku między skrajnościami nieakceptowania klientów i kontrahentów oraz prowadzenia działalności przy nieakceptowanym lub niezmińszonym ryzyku.

88. Wyznaczone uprawnione organy i branżowe organizacje samorządowe oczekują od kupców wprowadzenia w życie skutecznych polityk, programów i systemów minimalizowania zagrożeń, przy równoczesnym uznaniu, że nawet przy skutecznych systemach nie każda podejrzana transakcja będzie mogła być wykryta. Powinni oni także zapewnić, że te polityki, programy i systemy będą stosowane skutecznie w celu zapobiegania temu, żeby kupcy stali się kanałami przesyłania nielegalnych zysków i zapewnienia, że prowadzić będą oni ewidencję i sporządzać raporty

użyteczne dla władz krajowych w zwalczaniu prania pieniędzy i finansowania terroryzmu. Skuteczne polityki i procedury będą obniżały poziom ryzyka, ale małe są szanse, że je całkowicie wyeliminują. Ocena ryzyka prania pieniędzy i finansowania terroryzmu wymaga dokonywania subiektywnych ocen i nie jest nauką ścisłą. Monitorowanie ma na celu wykrycie niecodziennych lub podejrzanych transakcji wśród niezwykle dużej liczby zgodnych z prawem transakcji, a dodatkowo odróżnienie tego, co jest niecodzienne, może być czasami trudne, ponieważ to, co „zwykajowe”, może różnić się w zależności od rodzaju działalności klientów lub kontrahentów. Dlatego stworzenie dokładnego profilu klienta/kontrahenta jest ważne w zarządzaniu systemem opartym o ryzyko. Co więcej, procedury i kontrole są często oparte o typologie uprzednich spraw, a przestępcy szybko adaptują swoje techniki zmniejszając użyteczność takich typologii.

89. Dodatkowo, nie wszystkie sytuacje wskazujące na wysokie ryzyko są identyczne i dlatego nie zawsze wymagają zachowania dokładnie takiego samego poziomu wzmożonej należytej staranności. W rezultacie wyznaczone uprawnione organy/branżowe organizacje samorządowe będą oczekiwały od kupców identyfikacji kategorii wysokiego ryzyka i stosowania konkretnych i odpowiednich środków minimalizacji ryzyka. Dalsze informacje z zakresu identyfikacji konkretnych kategorii ryzyka znaleźć można w Części Trzeciej, „Wskazówki dla kupców”.

Proporcjonalne działania monitorujące wspierające podejście oparte o ryzyko

90. Wyznaczone uprawnione organy i branżowe organizacje samorządowe powinny starać się zidentyfikować słabe punkty poprzez skuteczny program nadzoru zarówno na miejscu, jak „zza biurka”, a także poprzez analizę informacji wewnętrznych i innych dostępnych informacji.

91. W trakcie przeprowadzania kontroli wyznaczone uprawnione organy i branżowe organizacje samorządowe powinny sprawdzać ocenę ryzyka w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu kupca, jak również jego polityki, procedury i systemy kontroli, aby opracować całościową ocenę profilu ryzyka firmy kupca oraz adekwatności jego działań mających na celu minimalizację ryzyka. W miarę dostępności, oceny przeprowadzone przez lub dla innych osób zajmujących się obrotem metalami szlachetnymi i/lub osób zajmujących się obrotem kamieniami szlachetnymi mogą być użytecznym źródłem informacji. Przeprowadzona przez uprawniony organ/branżową organizację samorządową ocena zdolności zarządzania i chęci podejmowania koniecznych działań naprawczych jest także niezmiernie ważnym czynnikiem determinującym. Wyznaczone uprawnione organy i branżowe organizacje samorządowe powinny podejmować współmierne działania, aby zapewnić właściwe i terminowe naprawienie niedociągnięć przy uwzględnieniu faktu, że zidentyfikowane najbardziej podatne/niebezpieczne obszary mogą mieć szersze konsekwencje. Ogólnie rzecz ujmując, załamania systemu lub nieadekwatne kontrole doprowadzą do maksymalnego zaostrzenia nadzoru i monitorowania.

92. Tym niemniej, może się zdarzyć, że niewykrycie pojedynczej transakcji wysokiego ryzyka lub transakcji pojedynczego klienta wysokiego ryzyka będzie już samo znaczące, na przykład, gdy kwoty są znaczące, lub gdy typologia prania pieniędzy i finansowania terroryzmu jest dobrze znana, lub gdy schemat pozostawał niewykryty przez długi czas. Taki przypadek może wskazywać na nagromadzenie złych praktyk zarządzania ryzykiem lub naruszeń przepisów dotyczących identyfikacji poważnych zagrożeń, monitorowania, szkolenia pracowników i kontroli wewnętrznych, dlatego może sam uzasadnić wprowadzenie działań zapewniających przestrzeganie wymagań związanych z przeciwdziałaniem praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu.

93. Wyznaczone uprawnione organy i branżowe organizacje samorządowe mogą i powinny korzystać ze swojej wiedzy o zagrożeniach związanych z produktami, usługami, klientami i kontrahentami oraz lokalizacjami geograficznymi, aby pomóc kupcom w ocenie ich ryzyka związanego z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu, jednak pamiętając, że mogą posiadać

informacje nieudostępnione dla kupców, dlatego kupiec nie byłby w stanie wziąć takich informacji pod uwagę przy opracowywaniu i wdrażaniu podejścia opartego o ryzyko. Wyznaczone uprawnione organy i branżowe organizacje samorządowe (i inne zainteresowane strony) są zachęcane do wykorzystywania tej wiedzy przy wydawaniu wskazówek pomagających w zarządzaniu ich ryzykiem. Gdy kupcy mogą określić zakres działań związanych z zachowaniem należytej staranności w stosunkach z klientami w sposób uwzględniający ryzyko, powinien on być spójny ze wskazówkami wydanymi przez ich wyznaczone uprawnione organy i branżowe organizacje samorządowe². Wskazówki przeznaczone dla kupców powinny być najbardziej efektywne. Ocena podejścia opartego o ryzyko pomoże na przykład zidentyfikować przypadki, gdy kupcy wykorzystują bardzo wąskie kategorie ryzyka, które nie ujmują wszystkich istniejących rodzajów ryzyka, albo przyjmują kryteria, które prowadzą do identyfikacji dużej liczby partnerów biznesowych wysokiego ryzyka, ale nie uwzględniają adekwatnych dodatkowych działań z zakresu należytej staranności.

94. W kontekście podejścia opartego o ryzyko, podstawowym zadaniem wyznaczonych uprawnionych organów i branżowych organizacji samorządowych powinno być określenie, czy program przestrzegania zasad przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu i zarządzania ryzykiem jest adekwatny dla: (a) spełnienia minimalnych wymogów regulacyjnych oraz (b) odpowiedniego i skutecznego minimalizowania zagrożeń. Celem monitorowania jest nie zapobieżenie działalności wysokiego ryzyka, ale zapewnienie, że firmy posiadają adekwatne i skutecznie wdrożone strategie minimalizacji ryzyka.

95. Zgodnie z 24 Zaleceniem FATF, wyznaczone uprawnione organy i branżowe organizacje samorządowe powinny mieć adekwatne uprawnienia do wykonywania swoich funkcji, włączając uprawnienie do nakładania adekwatnych sankcji za nieprzestrzeganie wymogów ustawowych lub regulacyjnych związanych ze zwalczaniem prania pieniędzy i finansowania terroryzmu. Grzywny i/lub kary nie są odpowiednie we wszystkich działaniach regulacyjnych poprawiających lub naprawiających niedociągnięcia w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu. Jednak wyznaczone uprawnione organy i branżowe organizacje samorządowe muszą mieć uprawnienia i chęć stosowania grzywien i/lub kar w przypadkach, gdy istnieją znaczące niedociągnięcia. Działania mogą także przyjąć postać programu naprawczego poprzez normalne procesy monitorowania.

96. Z uwagi na powyższe czynniki staje się jasne, że współmierne monitorowanie będzie wsparte dwoma centralnymi cechami:

a) Przejrzystość regulacyjna

97. Przejrzystość regulacyjna będzie miała pierwszorzędne znaczenie przy wdrażaniu współmiernych działań. Wyznaczone uprawnione organy i branżowe organizacje samorządowe są świadome, że kupcy, szukając wolności operacyjnej do dokonywania własnych ocen ryzyka, będą także potrzebowali wskazówek w zakresie wypełniania zobowiązań regulacyjnych. Zatem wyznaczony uprawniony organ/branżowa organizacja samorządowa o obowiązkach w zakresie monitorowania przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu powinna starać się przejrzystość określać swoje oczekiwania, a także będzie musiała rozważyć odpowiednie mechanizmy przekazywania tych wiadomości. Przykładowo, może to przyjąć formę ogólnych wymogów opartych o pożądane rezultaty, a nie szczegółowego procesu.

98. Bez względu na to, jaka konkretna procedura zostanie przyjęta, podstawową zasadą powinno być zapewnienie świadomości obowiązków prawnych i oczekiwań regulacyjnych. Przy

² 5 i 25 Zalecenie FATF, Kluczowe Kryteria Metodologiczne 25.1 i 5.12.

braku przejrzystości istnieje ryzyko, że monitorowanie działań może być postrzegane jako albo nieproporcjonalne, albo nieprzewidywalne, co może podważyć najbardziej nawet efektywne zastosowanie podejścia opartego o ryzyko przez kupców.

b) Szkolenia pracowników wyznaczonych uprawnionych organów, branżowych organizacji samorządowych i pracowników organów ścigania

99. W kontekście podejścia opartego o ryzyko nie jest możliwe dokładne określenie, co osoba zajmująca się obrotem metalami szlachetnymi lub osoba zajmująca się obrotem kamieniami szlachetnymi musi zrobić, żeby spełnić dotyczące jej obowiązki regulacyjne. Zatem podstawowym zmartwieniem będzie to, jak najlepiej zapewnić spójne wdrażanie wykonalnych i współmiernych działań monitorujących. Skuteczność szkoleń w zakresie monitorowania będzie dlatego ważna dla skutecznej realizacji proporcjonalnych działań monitorujących.

100. Szkolenie powinno mieć na celu pozwolenie pracownikom wyznaczonych uprawnionych organów/branżowych organizacji samorządowych na stworzenie solidnych porównawczych ocen systemów i kontroli w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu. Ważne jest przy przeprowadzaniu ocen, żeby wyznaczone uprawnione organy i branżowe organizacje samorządowe miały zdolność dokonywania ocen dotyczących kontroli zarządczych w świetle ryzyka przyjętego przez osoby zajmujące się obrotem metalami i kamieniami szlachetnymi oraz uwzględniając dostępne praktyki branżowe. Wyznaczone uprawnione organy i branżowe organizacje samorządowe mogą także uznać za użyteczne przedsięwzięcie ocen porównawczych, tak aby dokonać ocen względnych silnych i słabych punktów różnych firm lub rodzajów współpracy biznesowej.

101. Szkolenia powinny obejmować pouczenie wyznaczonych uprawnionych organów i branżowych organizacji samorządowych o tym, jak ocenić, czy pracownicy szczebla kierowniczego wdrożyli adekwatne działania z zakresu zarządzania ryzykiem oraz określić, czy istnieją konieczne procedury i kontrole. Szkolenie powinno także obejmować odniesienie do konkretnych wskazówek, gdy będą one dostępne. Wyznaczone uprawnione organy i branżowe organizacje samorządowe powinny także być zapewnione o dostępności wystarczających środków dla zapewnienia wdrożenia skutecznego zarządzania ryzykiem.

102. Aby wypełnić te zobowiązania, szkolenie powinno umożliwić pracownikom wyznaczonego uprawnionego organu i branżowej organizacji samorządowej adekwatnie ocenić:

- Jakość procedur wewnętrznych, włączając program ustawicznego szkolenia pracowników i audytu wewnętrznego, przestrzeganie przepisów i funkcje zarządzania ryzykiem.
- Czy polityki i procesy zarządzania ryzykiem są odpowiednie w świetle profilu ryzyka kupca oraz okresowo dostosowywane w świetle zmieniających się profili ryzyka.
- Uczestnictwo pracowników szczebla kierowniczego aby zapewnić, że przedsięwzięli adekwatne zarządzanie ryzykiem, oraz że istnieją konieczne procedury i kontrole.

CZĘŚĆ TRZECIA: WSKAZÓWKI DLA KUPCÓW W ZAKRESIE WDRAŻANIA PODEJŚCIA OPARTEGO O RYZYKO

Rozdział I: Kategorie ryzyka

103. Aby rozsądnie wdrożyć podejście oparte o ryzyko, osoby zajmujące się obrotem metalami szlachetnymi/osoby zajmujące się obrotem kamieniami szlachetnymi powinny zidentyfikować kryteria oceny potencjalnych zagrożeń związanych z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu. Te zagrożenia będą różniły się w zależności od działalności prowadzonej przez kupców.

104. Identyfikacja zagrożeń związanych z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu, w stopniu, w którym zagrożenie finansowaniem terroryzmu może zostać zidentyfikowane, pozwoli osobom zajmującym się obrotem metalami szlachetnymi/osobom zajmującym się obrotem kamieniami szlachetnymi określić i wdrożyć proporcjonalne działania i kontrole w celu minimalizacji tych zagrożeń.

105. Ryzyko prania pieniędzy i finansowania terroryzmu może być mierzone przy użyciu różnych kategorii. Zastosowanie kategorii ryzyka umożliwia zarządzanie potencjalnymi zagrożeniami poprzez umożliwienie osobom zajmującym się obrotem metalami szlachetnymi/osobom zajmującym się obrotem kamieniami szlachetnymi podporządkowanie klientów proporcjonalnym kontrolom i nadzorowi. Najpowszechniej stosowanymi kryteriami ryzyka są: ryzyko związane z krajem lub obszarem geograficznym; ryzyko związane z klientem; ryzyko związane z produktem/usługami. Waga przyznana tym kategoriom ryzyka (pojedynczo lub w połączeniach) przy ocenie całościowego ryzyka potencjalnego prania pieniędzy może różnić się między poszczególnymi kupcami, w zależności od ich konkretnych sytuacji. W konsekwencji osoby zajmujące się obrotem metalami szlachetnymi/osoby zajmujące się obrotem kamieniami szlachetnymi będą musiały podejmować swoje własne decyzje dotyczące wag poszczególnych rodzajów ryzyka. Parametry określone przez prawo lub regulacje mogą ograniczać dowolność kupców.

106. Podczas gdy nie istnieje zgoda co do zbioru kategorii ryzyka dla osób zajmujących się obrotem metalami szlachetnymi/osób zajmujących się obrotem kamieniami szlachetnymi, przykłady dostarczone w niniejszym opracowaniu są najpowszechniej identyfikowanymi kategoriami ryzyka. Nie istnieje jedna metodologia stosowania tych kategorii ryzyka. Jednak ich zastosowanie ma na celu pomoc w projektowaniu skutecznej strategii zarządzania potencjalnym ryzykiem.

Ryzyko związane z krajem/obszarem geograficznym

107. Nie istnieje definicja ogólnie przyjęta przez wyznaczone uprawnione organy, branżowe organizacje samorządowe lub kupców przesądzająca o tym, czy konkretny kraj lub obszar geograficzny (włączając kraje, w których działa dany kupiec) jest krajem lub obszarem wysokiego ryzyka. Ryzyko związane z krajem, w połączeniu z innymi czynnikami ryzyka, dostarcza użytecznych informacji na temat potencjalnego zagrożenia praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu. Czynniki, które mogą decydować o tym, że kraj określany jest jako kraj wysokiego ryzyka, podane są poniżej.

108. Niektóre kraje i obszary geograficzne są bardziej interesujące z punktu widzenia przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu, a poziom ryzyka może podnosić się lub obniżać w zależności od kraju któregośkolwiek elementu transakcji, włączając (1) miejsce

wydobycia produktu; (2) miejsce oczyszczenia lub wykończenia produktu; (3) lokalizację sprzedającego; (4) lokalizację kupującego; (5) miejsce docelowe wysyłki produktu i (6) lokalizację funduszy wykorzystywanych w transakcji.

Informacje uzupełniające

Ryzyko geograficzne – miejsce wydobycia produktu. Wydobycie może wiązać się z ryzykiem finansowania terroryzmu, jeśli ma miejsce w odległych miejscach o minimalnej obecności administracji rządowej lub infrastruktury. Na przykład na niektórych obszarach wydobywanie złota może być zdominowane przez uzbrojone grupy niezwiązane z rządem.

Wydobycie kamieni szlachetnych ma także duży zasięg geograficzny i czasami prowadzone jest na obszarach targanych konfliktami. W odróżnieniu od wydobywania diamentów, wydobywanie kamieni szlachetnych jest w dużej mierze prowadzone na małą skalę i nieformalnie przez lokalnych poszukiwaczy i właścicieli źródeł rzecznych, z których niewiele, jeśli w ogóle jakieś są spółkami notowanymi na giełdzie. Niektóre kopalnie są własnością rządu, a często są objęte licencją wydaną przez agencje rządowe zaangażowane w wydobywanie surowców naturalnych, ale nawet takie kopalnie często nie są objęte nadzorem rządowym, znajdują się na obszarach objętych poważnymi konfliktami i przestępczością, włączając terroryzm. Kupujący podróżują do tych kopalń lub pobliskich wspólnot i kupują kamienie szlachetne, czasami w sposób kontrolowany przez rząd, czasami bezpośrednio od górników lub lokalnych pośredników. Ponieważ wiele z tych obszarów nie posiada wiarygodnych systemów finansowych, płatności są często dokonywane w gotówce w sposób nieformalny, albo są dokonywane poprzez rachunki stron trzecich, co znów zwiększa ryzyko.

109. Do czynników, które powinny być wzięte pod uwagę przy określaniu, czy kraj może stwarzać ryzyko w zakresie proponowanych transakcji dotyczących diamentów, klejnotów lub metali szlachetnych, należą:

- Dla nieobrobionych diamentów, czy kraj produkujący lub handlujący uczestniczy w Procesie Kimberley.
- Czy w kraju źródłowym transakcji istnieje znana działalność wydobywcza lub znacząca działalność handlowa dotycząca produktu transakcji – diamentów, klejnotów lub metali szlachetnych.
- Czy kraj jest spodziewanym źródłem znaczących ilości znajdujących się w obrocie diamentów, klejnotów lub metali szlachetnych, w oparciu o bogactwo narodowe, praktyki handlowe i kulturę (ośrodki handlu kamieniami szlachetnymi lub klejnotami, takie jak Antwerpia w Belgii) lub niespodziewanym źródłem wartości mających znaleźć się w obrocie (duże ilości starej złotej biżuterii w biednych krajach rozwijających się). Należy jednak zauważyć, że złoto lub srebro mają znaczenie kulturowe i gospodarcze w wielu krajach rozwijających się, a bardzo biedni ludzie mogą posiadać, kupować i sprzedawać te metale.
- Poziom nadzoru rządowego firm i pracy na obszarach związanych z wydobywaniem i/lub handlem.
- Stopień, w jakim gotówka jest wykorzystywana w danym kraju.
- Poziom uregulowania danej działalności.
- Czy nieformalne systemy bankowości funkcjonują w danym kraju, np. hawala działa w wielu krajach rozwijających się.
- Czy wyznaczone organizacje terrorystyczne lub przestępcze działają w danym kraju, szczególnie na małych i rzemieślniczych obszarach górniczych.
- Czy istnieje łatwy dostęp z kraju do pobliskich konkurencyjnych rynków lub działalności przetwórczej, np. złoto wydobywane w Afryce jest często oczyszczane w Republice Południowej Afryki, na Bliskim Wschodzie lub Europie, a nie w Stanach Zjednoczonych, a propozycja oczyszczania afrykańskiego złota w Stanach Zjednoczonych byłaby niecodzienna i wskazywała na wysokie ryzyko.

- Czy, w oparciu o wiarygodne źródła³, odpowiednie prawa, regulacje i inne działania dotyczące przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu są wdrażane i egzekwowane w danym kraju.
- Poziom egzekucji prawa dotyczącego korupcji i innej znaczącej działalności przestępczości zorganizowanej.
- Czy przeciw danemu krajowi zostały wprowadzone sankcje, embarga lub podobne działania.

Ryzyko związane z klientem i kontrahentem

Ryzyko związane z klientem detalicznym

110. Detaliczny klient kupujący metale szlachetne lub kamienie szlachetne nie będzie generalnie mieć celu biznesowego związanego z zakupem biżuterii, kamieni szlachetnych lub metali szlachetnych. Zakup prawdopodobnie będzie dokonany z powodów czysto osobistych i emocjonalnych, które nie mogą być ujęte w ocenie ryzyka prania pieniędzy i finansowania terroryzmu. Wysokie ryzyko może być jednak dostrzeżone w pewnych metodach przeprowadzania transakcji z klientami detalicznymi:

- Wykorzystanie gotówki. Należy jednak zauważyć, że wiele osób pragnie zachować anonimowość, albo przynajmniej uniknąć pisemnych dowodów zakupu, przy zakupie biżuterii z przyczyn czysto osobistych, przy braku powiązania z praniem pieniędzy lub finansowaniem terroryzmu.
- Płatność przez lub dostawa do stron trzecich. Jednak nie wszystkie płatności dokonane przez strony trzecie wskazują na pranie pieniędzy lub finansowanie terroryzmu. Stosunkowo często zdarza się przy zakupie biżuterii, że kobieta wybierze biżuterię, a mężczyzna później dokona zapłaty i poprosi o dostawę do kobiety.
- Złożoność transakcji.

Ryzyko związane z partnerem biznesowym

Informacje uzupełniające

Istnieje wiele różnych etapów i transakcji oraz kontrahentów zaangażowanych w działalność związaną z kamieniami szlachetnymi i metalami szlachetnymi. Jak określono powyżej, wydobywaniem zajmują się podmioty od spółek międzynarodowych do pojedynczych osób. Pośrednicy mogą być dobrze znanymi lokalnymi kupcami kupującymi od górników, lub wędrownymi zagranicznymi kupcami, lub hawaladarami. Sprzedawcy detaliczni biżuterii mogą kupować produkty pochodzące z używanej biżuterii, podobnie jak bezpośredni kupcy i lombardy. Każda z tych firm może stwarzać ryzyko prania pieniędzy. Kupcy mogą kupować od i sprzedawać innym kontrahentom, którzy także pracują w branży metali szlachetnych lub kamieni szlachetnych, albo sprzedawać osobom prywatnym poprzez sprzedaż detaliczną (kupujący często pozostają anonimowi). Kupcy będą musieli rozważyć ryzyko związane z każdym etapem, w którym uczestniczą. Podejście oparte o ryzyko powinno uwzględniać klientów i kontrahentów wysokiego ryzyka na każdym etapie.

Oprócz sektora sprzedaży detalicznej, handel diamentami, klejnotami i metalami szlachetnymi jest

3 „Wiarygodne źródła” odnoszą się do informacji, które są dostarczane przez dobrze znane organy, które są ogólnie uważane za wiarygodne, i które udostępniają takie informacje wszystkim zainteresowanym osobom. Oprócz FATF oraz ciał regionalnych FATF, takie źródła mogą obejmować, ale nie ograniczają się do organów ponadnarodowych lub międzynarodowych takich jak Międzynarodowy Fundusz Walutowy, czy Grupa Egmont skupiająca Jednostki Wywiadu Finansowego, jak również inne właściwe krajowe organy rządowe i organizacje pozarządowe. Informacje dostarczone przez te wiarygodne źródła nie mają skutku regulacji prawnych i nie powinny być postrzegane jako automatyczne określenie, że coś reprezentuje wysokie ryzyko.

tradycyjnie częścią sektora prywatnego, dla zapewnienia ochrony lub bezpieczeństwa handlowego. Kupcy tradycyjnie chronili swoich kontrahentów, ich materiały i ich praktyki biznesowe przed osobami postronnymi, dążąc do ochrony siebie samych przed działalnością przestępczą, a także przed potencjalnymi niezależnymi od nich kontaktami między konkurentami i ich klientami lub dostawcami. Jednak kupcy muszą sami wiedzieć, że mają do czynienia z działającymi zgodnie z prawem kontrahentami.

W niektórych sektorach, w ramach działalności związanej z metalami szlachetnymi i kamieniami szlachetnymi, zaufanie oparte o kontakt osobisty jest kluczowym elementem prowadzenia interesów, a takie zaufanie i kontakt osobisty pomagają w obniżeniu ryzyka związanego z kontrahentem. Dodatkowo, każda branża posiada zaplecze handlowe, takie jak stowarzyszenia handlowe i handlowe księgi adresowe, które stanowią pewną podstawę i dostarczają informacji o wiarygodności, należy się więc nimi posłużyć. Należy sprawdzić każdego nowego kontrahenta nieznanego kupcowi, w szczególności jeśli jest także nieznanym w branży kupca. Kontrahent, który proponuje transakcje dotyczącą diamentów, klejnotów i metali szlachetnych powinien posiadać wiedzę, doświadczenie i zdolność finansową i techniczną do przeprowadzenia danej transakcji.

111. Kontrahenci wysokiego ryzyka obejmują osoby, które:

- Nie posiadają wiedzy o branży, w której chcą zawierać transakcje, lub które nie posiadają siedziby lub sprzętu, lub zasobów finansowych koniecznych i odpowiednich dla realizacji takich zobowiązań, lub gdy wydają się nie znać zwyczajowych warunków finansowych.
- Proponują transakcję, która nie ma sensu, lub która opiewa na zbyt dużą, zważywszy na okoliczności, kwotę, zbyt wysoką jakość lub potencjalny zysk.
- Są znacząco oddalone geograficznie, lub takie oddalenie nie jest wyjaśnione, od osoby zajmującej się obrotem metalami szlachetnymi lub osoby zajmującej się obrotem kamieniami szlachetnymi.
- Wykorzystują banki, które nie są wyspecjalizowane lub nie świadczą regularnie usług na takich obszarach, i które nie są związane w żaden sposób z lokalizacją kontrahenta i produktów.
- Dokonują częstych i niewyjaśnionych zmian rachunków bankowych, szczególnie pomiędzy bankami w różnych krajach.
- Angażują w transakcję strony trzecie, albo jako płatników, albo jako odbiorców płatności lub produktu, bez widocznego uzasadnionego celu biznesowego.
- Nie podały informacji o rzeczywistych beneficjentach lub osobach kontrolujących udziały, chociaż byłoby to spodziewane z handlowego punktu widzenia.
- Starają się pozostać anonimowi poprzez prowadzenie zwyczajnej działalności biznesowej poprzez księgowych, prawników lub innych pośredników, por. punkt powyżej.
- Używają gotówki w transakcjach z osobami zajmującymi się obrotem metalami szlachetnymi lub osobami zajmującymi się obrotem kamieniami szlachetnymi, lub ze swoimi własnymi kontrahentami w sposób niestandardowy.
- Wykorzystują firmy świadczące usługi pieniężne lub inne niebankowe instytucje finansowe bez widocznego uzasadnionego powodu biznesowego.
- Są osobami pełniącymi eksponowane funkcje publiczne.

Ryzyko związane z produktem/usługą

112. Ogólna ocena ryzyka powinna także obejmować określenie potencjalnych zagrożeń wynikających z produktów i usług oferowanych przez osobę zajmującą się obrotem metalami szlachetnymi lub osobę zajmującą się obrotem kamieniami szlachetnymi. Badanie ryzyka związanego z produktami lub usługami powinno obejmować rozważenie następujących czynników:

(a) Oferowane produkty

113. Wszystkie diamenty, klejnoty i metale szlachetne mogą potencjalnie być wykorzystane do prania pieniędzy i finansowania terroryzmu, ale ich użyteczność i wynikający z nich poziom ryzyka zwykle różni się w zależności od wartości produktu. O ile transakcje nie dotyczą bardzo dużych ilości, produkty o niższej wartości zwykle wiążą się z mniejszym ryzykiem niż bardziej wartościowe produkty. Jednak kupcy muszą być świadomi, że wartość może być zmienna w zależności od podaży i popytu. Relatywne wartości niektórych materiałów mogą znacząco się różnić w poszczególnych krajach i wraz z upływem czasu.

114. W zależności od charakteru transakcji, kontrahentów i ilości, złoto może być obarczone wysokim ryzykiem. Czyste złoto lub stosunkowo czyste złoto jest tą samą substancją na całym świecie, o ogólnościowej standardowej cenie publikowanej każdego dnia, może też być samo wykorzystane jako waluta, np. poprzez hawala. Złoto jest dostępne w szeregu form, np. w sztabkach, monetach, w formie biżuterii lub złomu i jest przedmiotem handlu międzynarodowego we wszystkich tych formach.

115. Chociaż złom stopów złota lub inny złom zawierający złoto może wymagać znaczącego przetworzenia i oczyszczenia przed osiągnięciem ostatecznego rynku zbytu, koszty mogą być dyskontowane z wyprzedzeniem, a złom może być przedmiotem handlu za wysoką cenę na ogólnościowych rynkach wartych miliardy dolarów. Wartość wielu materiałów złomowanych jest niepewna i nie jest dokładnie znana, aż do momentu przetworzenia i oznaczenia próby, co może stanowić zagrożenie związane z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu, jeśli strony zaniżą lub zawyżą wartość przesyłek międzynarodowych.

116. Złoto ze złóż osadowych i złoty pył mogą wskazywać na nieformalne wydobycie prowadzone przez osoby prywatne i niewielkie grupy, często na obszarach charakteryzujących się nieformalną bankowością i brakiem regulacji, więc mogą wiązać się z wysokim ryzykiem.

117. Fizyczna charakterystyka oferowanego produktu jest także czynnikiem do rozważenia. Produkty, które są łatwe do transportowania, i które raczej nie powinny zwrócić uwagi organów ścigania są bardziej narażone na wykorzystanie w transgranicznym praniu pieniędzy. Przykładowo, diamenty są małe, lekkie, niewykrywane przez wykrywacze metalu, więc pozwalają łatwo ukryć duży kapitał.

118. Ponadto wzięte pod uwagę musi zostać ryzyko handlu kradzionymi lub sfalszowanymi produktami. Tak jak w przypadku wszystkich wartościowych przedmiotów, diamenty, klejnoty i metale szlachetne są atrakcyjne dla złodziei, a kupcy muszą być świadomi ryzyka handlu kradzionymi produktami. Na przykład osoby zajmujące się obrotem biżuterią, lombardy i kupujący używaną złotą biżuterię powinni być przygotowani na możliwość otrzymania oferty zakupu skradzionej biżuterii. Oprócz towarów pochodzących z kradzieży, kupcy powinni być świadomi ryzyka związanego z towarami podrzobionymi, takimi jak syntetyczne diamenty przedstawiane jako diamenty naturalne, albo 14-karatowe złoto przedstawiane jako złoto 18-karatowe.

(b) Oferowane usługi

119. Główni handlarze złotem tworzą rachunki metali dla swoich klientów, dla czasowego bezpiecznego składowania lub celem inwestycji, i przekazują kredyty złota swoich kontrahentów na tych rachunkach między sobą oraz pomiędzy magazynami i miejscami docelowymi na całym świecie, przy usługach porównywalnych do tych świadczonych przez banki poprzez pieniądze i kredyty finansowe. Takie usługi, świadczone przez banki i głównych handlarzy złota, mogą być użyteczne dla osób piorących pieniądze i finansujących terroryzm przy przenoszeniu dużego kapitału poprzez handel międzynarodowy, pod przykrywką legalnej działalności, ale nie mają dużej

szansy pozostania anonimowymi i nieregularnymi, a zatem mogą przedstawiać niskie ryzyko.

(c) Cechy rynku

120. Warto zapamiętać następujące ogólne zasady, które mogą obniżyć poziomy ryzyka konkretnych transakcji:

- Ograniczone możliwości odsprzedaży – produkty o ograniczonej możliwości odsprzedaży prawdopodobnie okażą się nieatrakcyjne dla osób piorących pieniądze⁴.
- Wielkość rynku – mały rynek prawdopodobnie utrudni osobie piorącej pieniądze zbudowanie transakcji złożonych, transakcji o wielu poziomach (aby stworzyć dystans między sprzedającym i ostatecznym kupującym) oraz przeprowadzenie transakcji anonimowo, zatem jest mniej atrakcyjny dla osób piorących pieniądze.
- Wymagany stopień wiedzy fachowej – jeśli specjalistyczna wiedza wymagana jest do przeprowadzenia transakcji, ryzyko wykorzystania takich transakcji przez osoby piorące pieniądze może być niższe. Przykładowo, diamenty są unikalnymi przedmiotami, niektóre o niezwykle wysokiej wartości, niektóre o dużo mniejszej, wszystkie zależne od wielkości i cech fizycznych, zwykle ocenianych przez osoby o dużym doświadczeniu i wiedzy w zakresie wyceny diamentów. Wraz ze wzrostem wartości transakcji, albo z powodu dużej liczby diamentów, których dotyczy transakcja, albo wysokiej jakości poszczególnych diamentów, wzrasta zapotrzebowanie na wiedzę fachową i wyspecjalizowane rynki. Osoby piorące pieniądze mogą nie posiadać takiej wiedzy. Jednak wiedzę taką znaleźć można w wielu miejscach, a osoby piorące pieniądze mogą być w stanie ją uzyskać, lub zatrudnić odpowiednie osoby.
- Stopień regulacji rynku – jeśli rynek jest regulowany, w zależności od stopnia regulacji, transakcje na tym rynku mogą być obarczone mniejszym ryzykiem (por. inne zmienne poniżej, które należy wziąć pod uwagę przy ocenie ryzyka).
- Koszty transakcji – pranie pieniędzy i finansowanie terroryzmu może wiązać się z wielokrotnymi transakcjami, poprzez które przestępcy umieszczają nielegalne środki w legalnym produkcie, tak anonimowo, jak to możliwe, następnie maskując te środki poprzez transakcje pośredniczące, a następnie wycofując je w innym czasie i innym miejscu. Osoby piorące pieniądze chcą uzyskać jak najwięcej ze swoich nielegalnych środków z tych transakcji. Mogą być przygotowane na zaakceptowanie strat w procesie maskowania transakcji, ale mogą chcieć utrzymać je na minimalnym poziomie. Dlatego transakcje obejmujące produkty o wysokiej wartości przy niskich kosztach transakcji mogą być szczególnie atrakcyjne dla osób piorących pieniądze i finansujących terroryzm. Przykładowo, zakup monet z czystego złota, a następnie sprzedaż tych monet w innym miejscu spowoduje szybki zwrot większości oryginalnej ceny zakupu. Z drugiej strony zakup specjalistycznego stopu złota może mieć wartość odsprzedaży tylko zawartości złota, prowadząc do utraty środków odpowiadających wszelkiej wartości dodanej w procesie przetwórstwa oraz opłatom za oczyszczenie złota. Takie transakcje zmuszą osobę piorącą pieniądze do zapłacenia znaczących kosztów transakcji i mogą dlatego być obarczone niskim ryzykiem.

4 Na przykład zużyte katalizatory przemysłowe, które zawierają metale z grupy platynowców, zazwyczaj mogą być sprzedane jedynie podmiotom zajmującym się oczyszczeniem platyny, zatem nie stwarzają dużego zagrożenia praniem pieniędzy. Srebro wykorzystane do obrazowania i w elektronice, które są wyspecjalizowanymi zastosowaniami, z których kapitał nie jest łatwy do odzyskania, podobnie stwarza niskie ryzyko. Platyna i srebrna biżuteria oraz monety mogą oczywiście być wykorzystane przez osoby piorące pieniądze. Srebro było wykorzystywane od wieków jako pieniądz, wciąż posiada duże znaczenie na niektórych obszarach geograficznych i w niektórych kulturach, np. w Indiach.

(d) Metody finansowania

121. Wykorzystana metoda płatności wpływa na istniejące ryzyko prania pieniędzy i finansowania terroryzmu. Zagrożenia zostaną z pewnością zredukowane, jeśli transakcje odbywają się poprzez główny system bankowy. Z drugiej strony ryzyko może wzrastać w następujących sytuacjach:

- Gotówka, szczególnie w dużych kwotach, może być znakiem ostrzegawczym, szczególnie jeśli wykorzystanie gotówki jest anonimowe lub ma na celu ukrycie tożsamości, np. prawdziwy kupujący reguluje należność poprzez przekazanie gotówki osobie trzeciej, która wtedy staje się nominalnym i zidentyfikowanym kupującym.
- Płatności lub dostawa produktu na rachunki lub z rachunków strony trzeciej, np. rachunków na nazwiska osób innych niż zatwierdzeni kontrahenci.
- Płatność na rachunki lub z rachunków instytucji finansowych, które są niezwiązane z transakcją lub zatwierdzonymi kontrahentami, takich jak banki zlokalizowane w krajach innych niż lokalizacja kontrahenta lub transakcji.
- Niebankowe mechanizmy finansowe, takie jak kantory walut lub firmy realizujące przekazy pieniężne.

Zmienne mogące zmienić ocenę ryzyka

122. Aby zaprojektować metodologię podejścia opartego o ryzyko może być potrzebne spojrzenie na serię innych zmiennych, które mogą zwiększyć lub zmniejszyć dostrzegane ryzyko stwarzane przez konkretnego klienta lub transakcję:

- Poziom skutecznych regulacji związanych z przeciwdziałaniem praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu, albo innego nadzoru lub systemu zarządzania, któremu podlega kontrahent. Kontrahent, który jest osobą zajmującą się obrotem metalami szlachetnymi lub osobą zajmującą się obrotem kamieniami szlachetnymi działającym w kraju posiadającym silny system przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu, lub system taki jak Proces Kimberley, stanowi mniejsze ryzyko z perspektywy prania pieniędzy niż kontrahent, który nie jest objęty regulacjami lub podlega jedynie minimalnym regulacjom w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu. Aby otrzymać tak niską ocenę ryzyka, kontrahent powinien posiadać program przestrzegania norm i zaświadczenie o ich przestrzeganiu pochodzące z odpowiedniego systemu regulacyjnego.

Informacje uzupełniające

Rodzaj i poziom regulacji różni się znacząco między różnymi rodzajami metali szlachetnych i kamieni szlachetnych. Na przykład w niektórych krajach od kupców wymaga się posiadania licencji rządowej dla ich konkretnego rodzaju działalności, w innych takiego wymogu nie ma. Mogą nie istnieć żadne lub istnieć jedynie ograniczone regulacje, gdy produkt jest wydobywany i sprzedawany po raz pierwszy, ale poziom regulacji może wzrastać wraz z dalszym obrotem produktem.

Niektóre rządy są także zaangażowane w transakcje poprzez systemy regulujące eksport i import, często dla celów pobierania podatków i ceł, który wymaga od kupców opisanie ich materiałów i zadeklarowania wartości o kontrahentów w eksporcie lub imporcie. Takie zaangażowanie rządu może znamionować niskie ryzyko, ale może też wyglądać różnie w poszczególnych krajach, a wpływ na ryzyko musi być oceniany bezpośrednio przez osobę zajmującą się obrotem metalami szlachetnymi lub osobę zajmującą się obrotem kamieniami szlachetnymi.

Istnieją regulacje rządowe dotyczące obrotu metalami szlachetnymi, ale większość transakcji nie jest prowadzonych na regulowanych rynkach. Złotem handluje się na całym świecie w bardzo dużych ilościach w bezpośrednich transakcjach fizycznych i poprzez finansowe instrumenty pochodne, tj. kontrakty

terminowe typu future i forward, które mogą być wykorzystane do uzyskania prawa do sprzedaży na fizycznych giełdach złota. Takie papierowe transakcje w złocie, jakiegokolwiek wartości, nie mają dużej szansy pozostać anonimowymi lub prowadzonymi w gotówce, na pewno nie na regulowanych rynkach i prawdopodobnie nie na nieregulowanych rynkach, ale nie powinny być ignorowane z punktu widzenia przeciwdziałania praniu pieniędzy.

Duża część sprzedaży nieobrobionych diamentów dokonywana jest poprzez Belgię, która obejmuje kupców i transakcje ścisłymi regulacjami (włączając fizyczne inspekcje i ocenę wartości wszystkich importowanych i eksportowanych diamentów, tym samym na przykład wykluczając zagrożenia związane z wyceną i syntetycznymi diamentami) oraz poprzez giełdy o surowych regulaminach członkostwa. Niektóre kraje uczestniczą w Procesie Kimberley. Proces Kimberley ma zastosowanie do osób zajmujących się obrotem nieobrobionymi diamentami, włączając eksporterów i importerów, gdy działają oni na terenie krajów członkowskich. Gdy Proces Kimberley ma zastosowanie, znacząco obniża się poziom ryzyka związanego z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu. Systemy gwarancji handlowych i transakcji poprzez giełdy jeszcze bardziej redukują ryzyko w zakresie handlu oszlifowanymi diamentami i biżuterią zawierającą diamenty, podobnie jak płatności wyłącznie przelewami bankowymi wśród kupców objętych regulacjami i nadzorem rządowym.

- Wielkość transakcji, przy większych transakcjach stwarzających większe ryzyko, zawsze pamiętając o możliwości rozmyślnego rozłożenia transakcji na mniejsze transakcje.
- Poziom regulacji rządowych działalności kontrahenta i praktyk rachunkowości. Spółki i ich spółki córki będące ich całkowitą własnością, które są własnością publiczną i są notowane na regulowanej giełdzie, lub które mają wydane publicznie instrumenty finansowe, generalnie stwarzają minimalne ryzyko prania pieniędzy. Należy jednak zauważyć, że nie zawsze tak jest, a spółki notowane na giełdzie mogą być ustanowione przez osoby piorące pieniądze⁵.
- Rządowe mechanizmy kontroli przepływów handlowych, które obejmują inspekcje fizyczne, działania podejmowane w następstwie kontroli przepływów handlowych i/lub weryfikacje wyceny. Ogólnie rzecz biorąc, jeśli rząd stworzył rolę odźwiernego, który monitoruje przychodzące i/lub wychodzące przepływy handlowe, włączając fizyczne inspekcje towarów i szacunek wartości, ryzyko prania pieniędzy może być znacząco zredukowane, podobnie jak zagrożenia związane z wykorzystaniem syntetycznych diamentów.
- Charakter i zakres zaangażowania banków. Generalnie niski poziom ryzyka jest obecny zawsze tam, gdzie transakcja jest całkowicie rozliczona finansowo, zarówno po stronie kupca, jak i kontrahenta, poprzez instytucję bankową, która jest zlokalizowana w kraju członkowskim FATF, o której wiadomo, że jest aktywnie zaangażowana w przepływy płatności i umowy finansowe w danej branży, pod warunkiem, że transakcje są generalnie rutynowe (płatności następują krótko po rutynowych przepływach handlowych), oraz że dokumentacja zawiera adekwatną identyfikację wszystkich stron transakcji (por. ryzyko przypisane do metod finansowania powyżej).
- Regularność lub czas trwania stosunków biznesowych, lub ogólnej wiedzy o roli kontrahenta w branży. Długotrwałe stosunki obejmujące częste kontakty prowadzą do zrozumienia pozycji w branży kupca oraz informacji, dzięki którym proponowana transakcja może być oceniona pod kątem spójności z normami branżowymi.
- Zaznajomienie osoby zajmującej się obrotem metalami szlachetnymi lub osoby zajmującej się obrotem kamieniami szlachetnymi z krajem kontrahenta, włączając znajomość mającego zastosowanie prawa lokalnego, regulacji i zasad, jak również struktury i zakresu nadzoru regulacyjnego.

5 Zob. FATF Report on Money Laundering Typologies, 2002-2003, punkt 37; Przykład 10: Notowany podmiot prawny stworzony specjalnie dla prania nielegalnych funduszy; Przykład 12: Handlarz narkotyków przejmuje kontrolę nad spółką notowaną na giełdzie.

Kontrole w sytuacjach wysokiego ryzyka

123. Kupcy powinni wdrożyć odpowiednie środki i kontrole w celu minimalizacji potencjalnego ryzyka prania pieniędzy i finansowania terroryzmu wobec tych klientów, którym przypisano wysokie stopień ryzyka w wyniku oceny ryzyka przeprowadzonej przez kupca. Te same środki i kontrole mogą często dotyczyć więcej niż jednej ze zidentyfikowanych kryteriów ryzyka i niekonieczne oczekuje się od kupców ustanowienia specjalnych kontroli nakierowanych na każde kryterium. Do odpowiednich środków i kontroli można zaliczyć:

- Ogólne szkolenia dla odpowiedniego personelu w zakresie metod prania pieniędzy i finansowania terroryzmu oraz zagrożeń dotyczących kupców.
- Nakierowane szkolenia dla odpowiedniego personelu mające na celu zwiększenie świadomości klientów i transakcji wysokiego ryzyka.
- Lepsze poznanie swojego klienta/kontrahenta (know your customer/counterparty – KYC) lub zachowanie wzmożonej należytej staranności.
- Wymaganie zatwierdzenia na wyższym szczeblu kierownictwa firmy kupca.
- Zwiększone monitorowanie transakcji.
- Zwiększone kontrole i częstotliwość przeglądu partnerów handlowych.

Rozdział II: Zastosowanie podejścia opartego o ryzyko

124. Podejście oparte o ryzyko powinno być stosowane w całym przedsiębiorstwie, włączając przedsiębiorstwa międzynarodowe. Polityki, standardy i procedury powinny być podobne, jeżeli nie identyczne w przedsiębiorstwie lub jego zorganizowanej części, a odrębne segmenty przedsiębiorstwa lub jego zorganizowanej części powinny komunikować się ze sobą w zakresie wdrażania programu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu. Jeśli pewna osoba lub transakcja jest zaklasyfikowana do kategorii wysokiego ryzyka, inne części przedsiębiorstwa, które mogą mieć kontakt z taką osobą lub transakcją, muszą być powiadomione o tym w tym samym momencie.

125. Standardy prawne i kultury egzekwowania prawa różnią się, a osoby zaangażowane w działalność w danym kraju muszą być świadome i reagować na przepisy prawne i uprawnione organy tego kraju. Powinno istnieć podobieństwo w zakresie następujących wspólnych etapów wdrażania:

Należyta staranność w kontaktach z klientami/poznaj swojego klienta/kontrahenta

126. Działania realizujące zasadę „zidentyfikuj swojego klienta/kontrahenta” w ramach programu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu kupca mają na celu umożliwienie osobie zajmującej się obrotem metalami szlachetnymi lub osobie zajmującej się obrotem kamieniami szlachetnymi osiągnięcie uzasadnionego przekonania, że zna prawdziwą tożsamość każdego kontrahenta/klienta oraz rodzaje transakcji proponowanych przez kontrahenta. Program kupca powinien obejmować procedury:

- Identyfikacji i weryfikacji kontrahentów/klientów przed ustanowieniem stosunku biznesowego, np. przyjęcia zobowiązań umownych. Zidentyfikowana osoba fizyczna lub prawna, albo upoważniony i w pełni zidentyfikowany pełnomocnik powinni potem być jedynymi osobami, którym przekazywane są płatności lub dostarczane są produkty, o ile nie pojawią się uzasadnione i udokumentowane powody biznesowe, a wszelka strona trzecia została odpowiednio zidentyfikowana, a jej tożsamość zweryfikowana.
- Identyfikacji rzeczywistych beneficjentów oraz podjęcia racjonalnych środków celem

weryfikacji ich tożsamości, tak aby kupiec był mógł racjonalnie uznać, że wie, kim są rzeczywisti beneficjenci. Działania, jakie muszą być podjęte dla weryfikacji tożsamości rzeczywistego beneficjenta, będą się różnić w zależności od stopnia ryzyka. Dla osób prawnych i jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej powinny one obejmować racjonalne działania mające na celu poznanie struktury własności i kontroli kontrahenta/klienta.

- Uzyskania informacji i poznania okoliczności i działalności kontrahenta/klienta, włączając spodziewany charakter i wielkość proponowanych transakcji.

127. W sytuacjach, gdy zastosowanie mają Zalecenia FATF (tj. dla transakcji, w których wykorzystywana jest gotówka o wartości równej lub przewyższającej 15.000 USD/EUR), ogólną zasadą jest, że kontrahenci/klienci muszą podlegać pełnemu zakresowi działań należytej staranności w stosunkach z klientami. Co więcej, dodatkowe działania i procedury z zakresu „poznaj swojego klienta/kontrahenta” powinny być zastosowane do określania wysokiego ryzyka (takich jak osoby zajmujące eksponowane stanowiska publiczne lub transakcje dotyczące krajów wysokiego ryzyka). W takich przypadkach, na przykład, osoba zajmująca się obrotem metalami szlachetnymi lub osoba zajmująca się obrotem kamieniami szlachetnymi powinna wdrażać dodatkowe środki i kontrole celem zminimalizowania tego ryzyka. Takie środki mogą obejmować lepsze poznanie kontrahenta lub zachowanie wzmożonej należytej staranności oraz większy bezpośredni kontakt z kontrahentem (na przykład obserwowanie operacji, personelu i sprzętu, może stanowić dodatkową weryfikację jego legalności). Będzie także konieczne wzmożone monitorowanie transakcji.

128. Te kroki powinny być dokumentowane, a dokumenty przechowywane w osobnej teczce dla każdego kontrahenta/klienta. W okolicznościach określonych przez władze publiczne, gdy ryzyko prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu jest niskie, kupcy mogą mieć pozwolenie na zastosowanie zmniejszonych lub uproszczonych środków z zakresu należytej staranności w stosunkach z klientami, identyfikując i weryfikując tożsamość kontrahenta/klienta oraz rzeczywistego beneficjenta uwzględniając rodzaj kontrahenta/klienta, produkt lub transakcję.

129. W innych okolicznościach (tj. dla transakcji, w których nie jest wykorzystana gotówka o wartości równej lub przekraczającej 15.000 USD/EUR), gdy prawo krajowe nie określa inaczej, identyfikacja kontrahenta/klienta może jednak być dokonana poprzez szersze praktyki stosowane w branży i stowarzyszenia, które już posiadają porównywalne dane, do którym szybki dostęp mają władze, lub poprzez odniesienie do administracyjnych baz danych (baza danych zarejestrowanych kupców, baza danych związana z podatkiem VAT, itp.). Zmniejszy to obciążenia związane z transakcjami, szczególnie dla małych i średnich kupców, którzy już polegają na takich źródłach branżowych w utrzymywaniu bezpieczeństwa i wysokich standardów swoich praktyk biznesowych. Na przykład w przemyśle diamentowym, transakcje dotyczące nieobrobionych diamentów są przeprowadzane w ramach Procesu Kimberley. Obrót diamentami nieobrobionymi i diamentami oszlifowanymi może mieć miejsce poprzez giełdy, które są członkami Światowej Federacji Giełd Diamentów. Kupcy mogą w przejrzysty sposób powołać się na te źródła identyfikacji kontrahentów/klientów, a nie odtwarzać wszystkie dane identyfikacyjne w mnóstwie kartotek kupców i transakcji.

130. W podobnych okolicznościach inne programy regulacyjne i/lub stowarzyszenia branżowe mogą dostarczać podobne informacje i zapewnienia o kontrahentach. Transakcje z dobrze znanymi, wieloletnimi kontrahentami mogą także być identyfikowane poprzez przejrzyste odniesienie do istniejących informacji o kupcach, a nie muszą być odtwarzane. Taka praktyka szybkiej identyfikacji kontrahenta powinny oczywiście być ograniczone do transakcji o standardowych praktykach handlowych i standardowej płatności poprzez bank, które nie prowadzą do podejrzeń i obaw, i w żadnym przypadku nie eliminuje w pełni potrzeby stosowania analizy opartej o ryzyko do transakcji, klientów i kontrahentów.

Monitorowanie kontrahentów/klientów i transakcji

131. Stopień i charakter monitorowania przez osobę zajmującą się obrotem metalami szlachetnymi lub osobę zajmującą się obrotem kamieniami szlachetnymi zależeć będzie od rozmiaru działalności i oceny ryzyka, której dokonać musi kupiec. W oparciu o taką ocenę ryzyka oraz zgodnie z wymogami prawnymi i regulacyjnymi, nie wszystkie transakcje lub kontrahenci/klienci będą monitorowani w ten sam sposób lub w tym samym stopniu. Ryzyko może stać się widoczne tylko wtedy, gdy kontrahent rozpoczął prowadzenie transakcji, szczególnie jeśli transakcje różnią się od tych początkowo oczekiwanych, a zmiany w transakcjach powinny być odnotowane i ocenione. Program monitorowania i wyniki monitorowania powinny zawsze być udokumentowane, a osoba zajmująca się obrotem metalami szlachetnymi lub osoba zajmująca się obrotem kamieniami szlachetnymi ocenia swój program monitorowania pod kątem adekwatności.

Zgłaszanie podejrzanych transakcji

132. Okoliczności, które dają początek obowiązkowi zgłoszenia podejrzanej transakcji lub działalności uprawnionemu organowi dotyczącemu kupca są zwykle oparte o reguły i określone w prawie krajowym, a podejście oparte o ryzyko nie stosuje się do takich zgłoszeń. Program przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu, który opiera się na podejściu opartym o ryzyko, kierować jednak będzie uwagę i środki bezpośrednio na działalności wysokiego ryzyka, będzie łatwiej identyfikować podejrzaną działalność i powinien zachęcać do zgłaszania podejrzanej działalności.

133. Odpowiedniość programu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu kupca do identyfikowania i właściwego raportowania podejrzanej działalności powinna być okresowo kontrolowana.

Przeciwdziałanie finansowaniu terroryzmu

134. W kwestii finansowania terroryzmu kupcy powinni odwołać się do punktów od 42 do 46.

Szkolenie i świadomość

135. Sukces programu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu kupca będzie zależał od jego wdrożenia w całym spektrum działalności biznesowej kupca, a zatem poprzez odpowiednie wyszkolenie pracowników. Kupiec powinien poinformować wszystkich pracowników, że posiada program przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu zaprojektowany i zamierzony na wykrywanie i zapobieganie praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu, i że ich świadomość i uczestnictwo są ważne. Wszyscy pracownicy powinni być zachęceni i przeszkoleni, aby kontaktowali się z kierownictwem w przypadku podejrzanej działalności, jaką zaobserwują, lub o jakiej uzyskają wiedzę.

136. Szkolenie poszczególnych pracowników będzie się różnić zgodnie z ich rolami, np. kontakt z kontrahentem/klientem, odbiór i inspekcja, handel, bankowość, rachunkowość, informatyka, a także zgodnie z poziomami ryzyka związanego z kontrahentami/klientami i transakcjami, w których mają swój udział biznesowy. Szkolenie takie powinno być okresowo sprawdzane pod kątem adekwatności i powtarzane w miarę potrzeb. Każdy przypadek prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu lub pytania powstające w trakcie prowadzenia działalności powinny także być wykorzystane jako okazja do wzmocnienia świadomości i wiedzy pracowników na temat programu

przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu kupca i ich rolę we wdrażaniu tego programu. Jeśli zdarzy się sytuacja, w której ujawniono podejrzenie, obawę lub wysokie ryzyko poprzez monitorowanie, dodatkowe szkolenia dla odpowiednich pracowników powinny być specjalnie skoncentrowane na tych okolicznościach.

Rozdział III: Kontrole wewnętrzne

137. Wiele wyznaczonych niefinansowych podmiotów gospodarczych i grup zawodowych różni się znacząco od instytucji finansowych pod względem wielkości. W odróżnieniu od większości instytucji finansowych, duża liczba wyznaczonych niefinansowych podmiotów gospodarczych i grup zawodowych posiada niewielu pracowników. Ogranicza to zasoby, jakie małe firmy i grupy zawodowe mogą skierować do zwalczania prania pieniędzy i finansowania terroryzmu. Dla wielu wyznaczonych niefinansowych podmiotów gospodarczych i grup zawodowych jedna osoba może być odpowiedzialna za funkcjonowanie punktu obsługi klienta, zaplecza administracyjnego, zgłaszanie przypadków prania pieniędzy i zarządzanie wyższego szczebla. Ta szczególna cecha wyznaczonych niefinansowych podmiotów gospodarczych i grup zawodowych, włączając kupców, powinna być wzięta pod uwagę przy projektowaniu ram opartych o ryzyko dla międzynarodowego systemu kontrolnego. Nota interpretacyjna do Zalecenia 15, dotyczącego kontroli wewnętrznej, określa, że rodzaj i zakres środków, jakie należy wziąć pod uwagę dla każdego z tych wymogów, powinny być uzależnione od wielkości firmy.

138. Aby kupcy posiadali skuteczne podejścia oparte o ryzyko, proces oparty o ryzyko musi być włączony do systemu kontroli wewnętrznej firmy. Skuteczność polityk i procedur wewnętrznych będzie w dużej mierze zależała od systemów kontroli wewnętrznej. Dwa kluczowe elementy, które pomogą w osiągnięciu tego celu, opisane są poniżej.

Kultura przestrzegania norm

139. Powinna ona obejmować:

- Opracowanie, przeprowadzenie i utrzymanie programu szkoleniowego dla wszystkich kupców.
- Monitorowanie wszelkich zmian w regulacjach rządowych.
- Podejmowanie regularnych planowych kontroli stosownych polityk i procedur przestrzegania norm w ramach praktyk branżowych, co pomoże w ustanowieniu kultury przestrzegania przepisów w branży.

Własność i wsparcie kierownictwa wyższego szczebla

140. Program przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu oparty o ryzyko wymaga poświęcenia, uczestnictwa i autorytetu właścicieli i osób kontrolujących. Powinien on być częścią kultury przestrzegania norm prawnych i etycznych, jaką te osoby piastujące wysokie stanowiska kierownicze powinny wpajać wszystkim swoim pracownikom oraz kontrahentom, a także innym osobom związanym z branżą.

141. Charakter i zakres kontroli w ramach przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu będą zależały od szeregu czynników, do których należą:

- Charakter, skala i złożoność działalności kupca.
- Różnorodność operacji kupca, włączając zróżnicowanie geograficzne.

- Profil klienta, produktu i usług kupca.
- Ilość i wielkość transakcji.
- Stopień ryzyka związany na każdym obszarze działalności kupca.
- Stopień, w jakim kupiec posiada bezpośredni kontakt z klientem, albo kontakt poprzez osoby trzecie lub nieosobiście.
- Częstotliwość kontaktów z klientem (albo osobiście, albo poprzez inne środki komunikacji).

142. Program przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu oparty o ryzyko powinien zostać ustanowiony i wdrożony w koordynacji z innymi programami przestrzegania norm w biznesie i programami bezpieczeństwa. Na przykład weryfikacja pracowników poprzez ich historię i kontrole bezpieczeństwa może być konfrontowana z weryfikacją klientów i kontrahentów w ramach przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu. Codzienne kontrole zapasów przez niezależne grupy w spółce w celu zapobiegania kradzieżom i minimalizacji strat spowodowanych kradzieżami mogą także dostarczać informacji o podejrzanej działalności do programu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu.

143. Program przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu oparty o ryzyko wymaga specjalistycznej wiedzy o branży kupca, o konkretnej działalności kupca w ramach tej branży oraz o konkretnych kontrahentach. Wymaga także wiedzy o technikach prania pieniędzy oraz tego, jak mogą one być wykorzystywane w ramach konkretnych transakcji w branży i obszarach działalności. W ramach tych małych firm prywatnych i rodzinnych w tych branżach, wszystkie te umiejętności i uprawnienia są dostępne przede wszystkim, albo tylko na poziomie właścicieli/kierownictwa wysokiego szczebla. W dużych przedsiębiorstwach osoba o takich umiejętnościach będzie musiała być wyznaczona i upoważniona jako inspektor nadzoru.

144. Wyznaczony inspektor nadzoru powinien mieć reputację w przedsiębiorstwie kupca osoby uczciwej i rozważnej, powinien być upoważniony i zdolny do sprzeciwiania się osobom o bardziej ograniczonym zainteresowaniu proponowanymi transakcjami i kontrahentami, włączając właścicieli, i powinien być znany w przedsiębiorstwie kupca jako taka osoba.

145. Biorąc pod uwagę ryzyko prania pieniędzy i finansowania terroryzmu oraz wielkość kupca, program wewnętrznej kontroli w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu kupca powinien obejmować procedury:

- Zapewniania, że regulacyjne wymogi prowadzenia dokumentacji i raportowania są spełniane, i że uwzględniane są zmiany w wymogach regulacyjnych⁶.
- Wdrożenia procedur opartej o ryzyko należytej staranności w stosunkach z kontrahentami.
- Zapewnienia adekwatnej kontroli kontrahentów, transakcji i produktów wysokiego ryzyka.
- Umożliwiającej terminową identyfikację transakcji, które należy zgłaszać, i zapewniającej precyzyjne wypełnianie wymaganych raportów.
- Zapewniającą odpowiednie monitorowanie.
- Zapewniającą odpowiedni nadzór nad pracownikami.
- Zapewniającą odpowiednie i aktualizowane szkolenia.

146. Program przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu powinien być żywym dokumentem, zmieniającym się wraz z pojawianiem się nowych okoliczności, adaptującym się do wzrastającego poziomu wiedzy o jego elementach, takich jak informacje pochodzące z okresowych

6 Zastosowanie Programu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu nie jest kompletne bez dokumentacji takiego zastosowania. Dokumentacja wymaga systematycznej analizy, która jest fundamentem podejścia opartego o ryzyko. Dostarcza ona również pamięć instytucjonalną takiej analizy, oraz wynikające z niej decyzje i działania. Ułatwia wymianę informacji w przedsiębiorstwie kupca oraz, gdy jest to właściwe, z kompetentnymi organami. Dostarczy także podstawy dla pomiarów i ulepszeń programu i praktyk przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu.

przeglądów, monitorowania i podejrzanej działalności oraz reagującym na zalecenia. Kupcy powinni także wziąć pod uwagę istotne w tym kontekście materiały publikowane przez wyznaczone uprawnione organy i branżowe organizacje samorządowe.

147. Kierownictwo wysokiego szczebla i wyznaczony inspektor nadzoru powinni także zorganizować regularne okresowe rewizje programu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu oraz jego działania, wdrażanie zaleceń wynikających z takich rewizji oraz ciągle ulepszanie programu. Taka rewizja nie musi być prowadzona przez osoby spoza firmy kupca, ale powinna być prowadzona przez osobę wykwalifikowaną, w miarę możliwości niezależnie od inspektora nadzoru. Osoba, która nie jest bezpośrednio zaangażowana w codzienną działalność programu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu, wprowadzi świeże spojrzenie na działanie programu. W małych i średnich przedsiębiorstwach, gdzie właściciele/kierownictwo wyższego szczebla są bezpośrednio zaangażowani w program przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu, przeglądy okresowe nie muszą być przedsięwzięciem formalnym. Jeśli kupiec zgłasza transakcje wyznaczonym uprawnionym organom lub branżowym organizacjom samorządowym otrzymuje odpowiednią odpowiedź od tych organów, pisemne raporty o tej działalności regulacyjnej mogą służyć jako taki przegląd lub baza danych dla przeglądu.

148. Kierownictwo wyższego szczebla niezwiązane bezpośrednio z programem przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu powinno być powiadamiane o jego funkcjonowaniu i lekcjach wyciągniętych z doświadczeń oraz powinno być proszone o pytania i uwagi. Ta wzajemna stymulacja zarówno wzmocni program, jak i dalej będzie wpajać jego zasady w ramach przedsiębiorstwa lub jego zorganizowanej części.

ZAŁĄCZNIKI

ZAŁĄCZNIK 1 – ŹRÓDŁA DAJSZYCH INFORMACJI

Istnieją różne źródła informacji, które mogą pomóc rządóm, kupcom w opracowywaniu podejścia opartego o ryzyko. Chociaż poniższa lista nie jest wyczerpująca, sekcja ta podaje szereg użytecznych linków, z których rządy i kupcy mogą skorzystać. Podają one dodatkowe źródła informacji, a dalszą pomoc w prowadzeniu ocen w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu można także uzyskać z innych źródeł informacji.

A. Dokumenty Grupy Specjalnej do spraw Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy

Grupa Specjalna do spraw Przeciwdziałania Prania Pieniędzy (FATF) jest organem międzyrządowym, którego celem jest rozwój i promocja krajowych i międzynarodowych polityk zwalczania prania pieniędzy i finansowania terroryzmu. Kluczowe zasoby obejmują 40 Zaleceń dotyczących prania pieniędzy i 9 Specjalnych Zaleceń dotyczących finansowania terroryzmu, Metodologia oceny przestrzegania Zaleceń FATF, Podręcznik dla krajów i oceniających, raporty o metodach i trendach (typologie) i raporty wzajemnej oceny.

<http://www.fatf-gafi.org>

B. Inne źródła informacji pomocnych państwóm i kupcom w przeprowadzaniu oceny ryzyka dla państw i działalności transgranicznej

Określając poziomy ryzyka związanego z konkretnym państwem lub działalnością transgraniczną, osoby zajmujące się obrotem metalami i kamieniami szlachetnymi oraz rządy mogą korzystać z szeregu ogólnie dostępnych źródeł informacji, które obejmują raporty podające szczegóły przestrzegania międzynarodowych standardów i kodeksów, konkretne oceny ryzyka związane z nielegalną działalnością, badania dotyczące korupcji i poziomów współpracy międzynarodowej. Chociaż poniższa lista nie jest wyczerpująca, podaje ona często wykorzystywane źródła:

- Raporty Międzynarodowego Funduszu Walutowego i Banku Światowego o przestrzeganiu międzynarodowych standardów i kodeksów (Program Oceny Systemu Finansowego)
 - o Raporty Banku Światowego: <http://www1.worldbank.org/finance/html/cntrynew2.html>
 - o Międzynarodowy Fundusz Walutowy: <http://www.imf.org/external/np/rosc/rosc.asp?sort=topic#RR>
 - o Oceny Centrów Finansowych Offshore (Offshore Financial Centres – OFCs) pracowników MFW: <http://www.imf.org/external/np/ofca/ofca.asp>
- Raporty wzajemnej oceny wydawane przez ciała regionalne typu FATF:
 1. Azjatycka/Pacyficzna Grupa ds. Prania Pieniędzy (Asia/Pacific Group on Money Laundering – APG)
<http://www.apgml.org/documents/default.aspx?DocumentCategoryID=8>
 2. Karaibska Finansowa Grupa Zadaniowa (Caribbean Financial Action Task Force – CFATF)
<http://www.cfatf.org/profiles/profiles.asp>
 3. Specjalny Komitet Ekspertów Rady Europy ds. Oceny Środków Przeciwdziałania Praniu

Pieniędzy i Finansowaniu Terroryzmu (The Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism – MONEYVAL)
<http://www.coe.int/moneyval>

4. Grupa Euroazjatycka (Eurasian Group – EAG)
<http://www.eurasiangroup.org/index-7.htm>

5. GAFISUD
<http://www.gafisud.org/miembros.htm>

6. FATF na Bliski Wschód i Afrykę Północną (Middle East and North Africa FATF – MENAFATF)
<http://www.menafatf.org/TopicList.asp?cType=train>

7. Wschodnio- i Południowoafrykańska Grupa ds. Prania Pieniędzy (The Eastern and South African Anti Money Laundering Group – ESAAMLG)
<http://www.esaamlg.org/>

8. Groupe Inter-gouvernemental d'Action contre le Blanchiment d'Argent (GIABA)
<http://www.giabasn.org/>

- Podgrupa OECD ds. Klasyfikacji Krajów Ryzyka (lista klasyfikacji krajów ryzyka publikowanych po każdym spotkaniu)
http://www.oecd.org/document/49/0,2340,en_2649_34171_1901105_1_1_1_1,00.html
- Międzynarodowy Strategiczny Raport Kontrolny na temat Narkotyków (International Narcotics Control Strategy Report) (publikowany corocznie przez Departament Stanu USA)
<http://www.state.gov/p/inl/rls/nrcrpt/>
- Członkostwo w Grupie Egmont – Koalicji jednostek wywiadu finansowego, które uczestniczą w regularnej wymianie informacji oraz dzieleniu się dobrymi praktykami, przyjęcie do Grupy Egmont oparte jest o formalną procedurę, jaką muszą przejść kraje, aby uznano, że spełniają definicję jednostki wywiadu finansowego Grupy Egmont.
<http://www.egmontgroup.org/>
- Sygnatariusz Konwencji Organizacji Narodów Zjednoczonych przeciw międzynarodowej przestępczości zorganizowanej
http://www.unodc.org/unodc/crime_cicp_signatures_convention.html
- Biuro ds. Kontroli Aktywów Zagranicznych (the Office of Foreign Assets Control – OFAC) Departamentu Skarbu USA, Programy sankcji gospodarczych i handlowych
<http://www.ustreas.gov/offices/enforcement/ofac/programs/index.shtml>
- Skonsolidowana lista osób, grup i podmiotów podlegających sankcjom finansowym UE
http://ec.europa.eu/comm/external_relations/cfsp/sanctions/list/consol-list.htm
- Komitet ds. Sankcji Rady Bezpieczeństwa ONZ UN – Status kraju:
<http://www.un.org/sc/committees/>

ZAŁĄCZNIK 2 – GLOSARIUSZ TERMINOLOGII

Rzeczywisty beneficjent

Osoba (lub osoby) fizyczna, która jest rzeczywistym właścicielem lub która sprawuje rzeczywistą kontrolę nad klientem i / lub osobą, w której imieniu przeprowadzana jest transakcja. Należą do nich także osoby sprawujące skuteczną kontrolę nad osobami prawnymi i jednostkami nie posiadającymi osobowości prawnej.

Uprawnione organy

Uprawnione organy oznaczają wszystkie organy administracyjne i organy ścigania zajmujące się zwalczaniem prania pieniędzy i finansowania terroryzmu, włączając jednostki nadzoru finansowego i organy nadzorcze.

Kontrahent

Osoba, podmiot lub strona zaangażowana w transakcję zakupu i/lub sprzedaży metali szlachetnych lub kamieni szlachetnych z inną osobą zajmującą się obrotem metalami szlachetnymi lub kamieniami szlachetnymi, włączając zarówno dostawców, jak i klientów detalicznych.

Kraj/państwo

Wszystkie odniesienia w Zaleceniach FATF i w niniejszych Wskazówkach do kraju/państwa lub krajów/państw stosują się również do terytoriów i jurysdykcji.

Wyznaczone niefinansowe podmioty gospodarcze i grupy zawodowe

- a. kasyna (do których także należą kasyna internetowe).
- b. agenci nieruchomości.
- c. osoby zajmujące się obrotem metalami szlachetnymi.
- d. osoby zajmujące się obrotem kamieniami szlachetnymi.
- e. prawnicy, notariusze, księgowi oraz radcowie prawni – chodzi tu o osoby czynnie wykonujące zawód, wspólników i pracowników kancelarii i innych firm świadczących tego typu usługi. Określenie to nie obejmuje przedstawicieli tych zawodów zatrudnionych w innych instytucjach i w agencjach rządowych, w których mogą obowiązywać inne procedury służące zwalczaniu prania brudnych pieniędzy.
- f. firmy świadczące usługi dla spółek i trustów - w odniesieniu do wszystkich osób lub firm, które nie zostały uwzględnione w żadnym innym miejscu w niniejszych Zaleceniach, a które świadczą osobom trzecim następujące usługi:
 - występowanie w roli pełnomocnika lub pośrednika osób prawnych przy ich powoływaniu;
 - pełnienie funkcji dyrektora lub sekretarza spółki, partnera w spółce lub zajmowanie innego podobnego stanowiska w stosunku do innych osób prawnych (lub angażowanie

- do tej funkcji osoby trzeciej);
- udostępnianie biura, adresu i lokalu, adresu korespondencyjnego dla celów administracyjnych firmie, spółce lub jakiejkolwiek osobie prawnej lub jednostce organizacyjnej nie posiadającej osobowości prawnej;
- występowanie w roli powiernika w bezpośrednio ustanowionym powiernictwie (lub angażowanie do tej funkcji osoby trzeciej);
- występowanie w roli udziałowca powierniczego na rzecz osób trzecich (lub angażowanie do tej funkcji innej osoby trzeciej);

Zalecenia FATF

Odnoszą się do 40 Zaleceń FATF oraz do 9 Szczególnych Zaleceń FAFT w sprawie finansowania terroryzmu.

Dane identyfikacyjne

Wiarygodne, niezależne źródła dokumentów, danych lub informacji określane są jako „dane identyfikacyjne”.

Osoba na eksponowanym stanowisku publicznym

Osoby, które pełniły lub pełnią ważne funkcje publiczne w innych państwach, np. prezydent lub premier, emerytowani politycy, emerytowani wyżsi rangą urzędnicy administracji rządowej, wymiaru sprawiedliwości lub byli wysokiej rangi wojskowi, kierownictwo przedsiębiorstw państwowych, ważni przedstawiciele partii politycznych. Prowadzenie interesów z członkami rodziny lub osobami blisko związanymi z osobami na eksponowanych stanowiskach publicznych wiąże się z podobnym ryzykiem dla reputacji jak prowadzenie interesów bezpośrednio z tymi osobami. Definicja ta nie odnosi się do urzędników średniego i niższego szczebla.

Branżowa organizacja samorządowa

Branżowa organizacja samorządowa jest organem, który reprezentuje grupę zawodową (np. prawników, notariuszy, księgowych lub radców prawnych), i który składa się z członków grupy zawodowej, spełniający pewną rolę w obejmowaniu regulacjami osób, które są wykwalifikowane do wejścia do danej grupy zawodowej, lub które praktykują dany zawód, a także wykonuje pewne funkcje nadzorcze lub monitorujące. Przykładowo, zwyczajową kwestią dla takiego organu jest egzekwowanie zasad, aby zapewnić utrzymywanie wysokich standardów etycznych i moralnych przez osoby wykonujące dany zawód.

ZAŁĄCZNIK 3 – CZŁONKOWIE ELEKTRONICZNEJ GRUPY DORADCZEJ

Członkowie i obserwatorzy FATF i FSRB

Argentyna; Grupa Azjatycko-Pacyficzna (Asia Pacific Group – APG); Australia; Belgia; Azerbejdżan; Kanada; Chińskie Tajpej, Chiny; Komisja Europejska (KE); Nigeria; Francja; Hong Kong, Chiny; Włochy; Japonia; Luksemburg; MONEYVAL; Holandia; Nowa Zelandia; Grupa Nadzorców Bankowych Offshore (Offshore Group of Banking Supervisors – OGBS); Portugalia; Rumunia; Hiszpania; Republika Południowej Afryki; Szwajcaria; Wielka Brytania; Stany Zjednoczone.

Branże osób zajmujących się obrotem metalami szlachetnymi i osób zajmujących się obrotem kamieniami szlachetnymi

Światowe Centrum Handlu Diamentami w Antwerpii, Międzynarodowy Instytut Metali Szlachetnych, Międzynarodowa Konfederacja Biżuterii, Kanadyjska Mennica Królewska, Komitet Nadzoru Jubilerskiego, Światowa Federacja Giełd Diamentów, Kanadyjskie Stowarzyszenie Jubilerów.

Branża nieruchomości

Międzynarodowe Konsorcjum Agentów Nieruchomości, Krajowe Stowarzyszenie Agentów Nieruchomości (UK), Stowarzyszenie Szwedzkich Agentów Nieruchomości.

Branża firm świadczących dla spółek i trustów

Towarzystwo Adwokatów od Spraw Majątków Powierniczych i Nieruchomości (The Society of Trust and Estate Practitioners – STEP), Law Debenture Trust Corporation.

Branża księgowych

Amerykański Instytut Zaprzysiężonych Rewidentów Księgowych, Kanadyjski Instytut Dyplomowanych Księgowych, Europejska Federacja Księgowych, Niemiecki Instytut Audytorów, Instytut Biegłych Rewidentów Księgowych Hong Kongu, Instytut Dyplomowanych Księgowych Anglii i Walii.

Branża kasyn

Europejskie Stowarzyszenie Kasyn (European Casino Association – ECA), Gibraltarski Organ Regulacyjny, Kyte Consultants (Malta), MGM Grand Hotel & Casino, Unibet, William Hill plc.

Prawnicy i notariusze

Allens Arther Robinson, Amerykańskie Stowarzyszenie Prawników (American Bar Association), American College of Trust and Estate Council, Consejo General del Notariado (Spain), Europejska Rada Stowarzyszeń Adwokackich i Prawniczych (Council of Bars and Law Societies of Europe – CCBE), Międzynarodowe Stowarzyszenie Adwokatów (International Bar Association – IBA), Stowarzyszenie Prawnicze Anglii i Walii, Stowarzyszenie Prawnicze Górnej Kanady.